

laiskai
lietuviams

1971 JAVIS

NAUJI METAI — NAUJI LAPAI Juozas Vaišnys, S. J.	3
EILĖRAŠČIAI Gražina Tulauskaitė	5
ORGANINĖS VIENYBĖS KELIU Vacys Kuprys	6
LITURGIJOS DALYVIU VEIKLUMAS Kun. dr. S. Žilys	10
MODERNIEJI BARBARAI... Juozas Prunskis	13
JAUNIMAS DABARTY IR ATEITY Gabija Juozapavičiūtė	16
GIEDRĖ ŽUMBAKIENĖ	19
MARIJA MONTESSORI D. Petrutytė	20
KALBA J. Vaišnys, S. J.	23
TĖVYNĖJE D. Bindokienė	25
KĄ DARYTI SU VAIKAIS, NEKALBANČIAIS LIETUVIŠKAI? LM	27
KADA VISKAS BUVO KAIP PASAKOJ... Nijolė Jankutė	29
NAUJA ALGIMANTO KEZIO KNYGA B. Markaitis, S. J.	30
PUPOS PASAKA Zita Sodeikienė	31
ATSIŪSTA PAMINĖTI	32
ATGARSIAI	33
PAŽVELGUS Į PRAĖJUSIUS METUS Redakcija	36
IŠDUOTAM BROLIUI (eilėraštis) Ada Karvelytė	36

Šis numeris yra iliustruotas Giedrės Žumbakienės emalių nuotraukomis (2, 18 ir 19 psl.). 35 psl. V. Kauliaus, S. J. nuotraukos. Užsklandos: 15 ir 26 psl. — P. Augiaus; 4, 28 ir 34 psl. — Jūratės Eiaukaitės. Viršelis ir skyrių vinjetės — Algirdo Kurausko.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Redaktorius — Juozas Vaišnys, S. J. Redakcijos nariai: Dalia Aleknienė, Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, prof. Petras Jonikas (kalbos skyriaus patarėjas), Eglė Juodvalkytė, Vytautas Kasniūnas, Virgilijus Kaulius, S. J., Algimantas Kezys, S. J., Marija Smilgaitė, Nijolė Užubalienė.

Administracija: Petras Kleinotas, S. J. ir Dana Kurauskienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Telefonas — 737-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata — 5 dol., atskiro numerio kaina — 50 centų.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$5.00, single copy 50c. Second-class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing office.

1971 / SAUSIS - J A N U A R Y / V O L U M E XXII, N O . 1

KAI VERČIAME GYVENIMO LAPĄ PO LAPO,

KARTAIS PAKLAUSIAME PATYS SAVE:

KAS GI YRA TAS GYVENIMAS?

KARTAIS JIS YRA LYG LAIVO PLAUKIMAS PER JŪRĄ,

O KARTAIS JIS ATRODO KOVA.

JIS YRA NUOLATINIS IEŠKOJIMAS,

SIEKIMAS GĖRIO, GROŽIO, TIESOS.

GYVENIMAS YRA SUSITIKIMAS IR ATSISKYRIMAS.

JAME SU DAUG KUO SUSITINKAME,

SU DAUG KUO SKIRIAMĖS.

GIMDAMI SUSITINKAME SU PASAULIU,

MIRDAMI – SKIRIAMĖS.

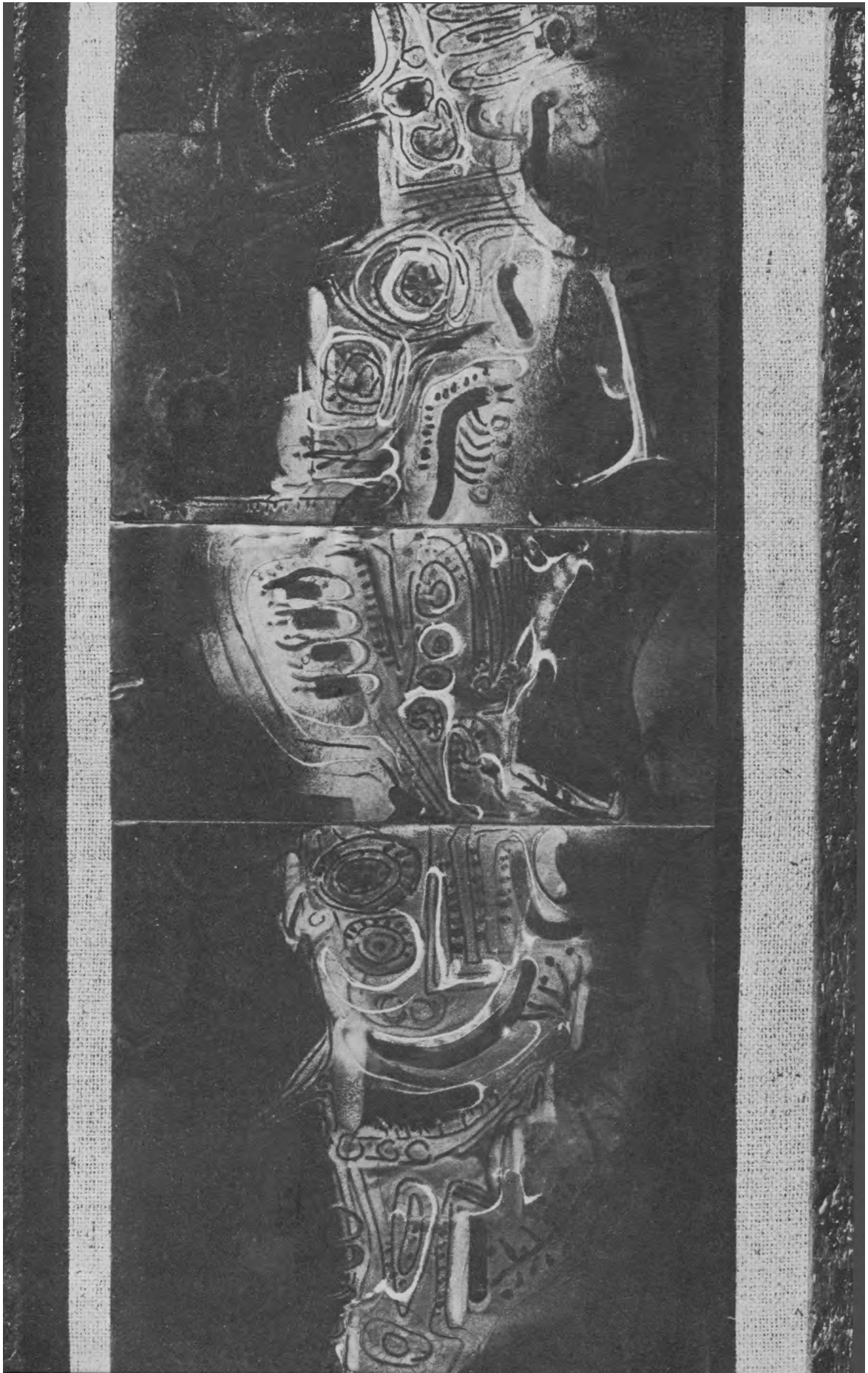
TAČIAU TARP GYVENIMO IR MIRTIES

YRA ŠIMTAI SUSITIKIMŲ IR ATSISKYRIMŲ.

PLAUKDAMI, KOVODAMI IR IEŠKODAMI,

SKIRIAMĖS SU TUO, KAS NETIKRA, NEGRAŽU IR NEGERA,

KAD SUSITIKTUME SU GĖRIU, GROŽIU IR TIESA.

NAUJI METAI - NAUJI LAPAI

JUOZAS VAIŠNYS, S. J.

Nors mes visuomet pasilikame tie patys, bet vis tiek kiekvienais metais kas nors mūsų gyvenime pasikeičia. Taip yra ir su "Laiškais Lietuviams". Jų tikslas nesikeičia, pagrindinė linija taip pat visuomet ta pati, bet, žiūrėk, kiekvienų metų pradžioje vis galima pastebėti vieną kitą pakeitimą. Štai ir šiais metais atsirado nauji dviejų spalvų viršeliai ir naujos skyrių vinjetės. Yra ir daugiau mažų pakeitimų, kuriuos kiekvienas skaitytojas pats pastebės. Tie pakeitimai daugiausia yra dėl to, kad skaitytojams per daug nenusibostų vis tas pats išorinis apdaras. Vadinasi, ir mes kuriame vis naujas "madas".

Šiais metais yra beveik visi tie patys skyriai, kaip ir pernai, tik "Rūpimųjų klausimų" skyriaus nėra. Ne dėl to, kad jis būtų nesvarbus ar neaktualus. Jis buvo "Laiškuose Lietuviams" nuo pat pradžios. Skaitytojai kreipdavosi į redakciją įvairiausiais jiems rūpimais klausimais. Kartais jiems būdavo atsakoma trumpai, bet kartais ir gana ilgu, išsamiu straipsniu. Tikime, kad tai buvo vienas svarbiausių skyrių. Jo dabar nebus tik dėl to, jog manome, kad visas šis žurnalas turi būti paskirtas rūpimųjų klausimų nagrinėjimui. Juk tie klausimai kartais būna iš šeimyninio gyvenimo srities, kartais jaunimo ar kitokios aktualios problemos, tad tuos įvairių sričių klausimus dabar nagrinėsime atitinkamuose skyriuose. Visuomet laukėme ir tebelaukiame, kad skaitytojai su mumis glaudžiau bendradarbiautų, klaustų, kas neaišku, ir siųstų savo nuomones bei pageidavimus.

Kai kurių skyrių vardai šiek tiek pakeisti, nes dailininkas, piešdamas naujas tų skyrių vinjetes, pageidavo, kad visi vardai būtų išreikšti vienu žodžiu. Užtat "Gimtasis žodis" dabar tapo "Kalba", o "Iš tėvynės" — "Tėvynėje". Diskusinių straipsnių

bei minčių skyrius, iki šiol vadintas "Idėjos ir žmonės", dabar gavo dar paprastesnę ir aiškesnę vardą — "Nuomonės". Čia bus spausdinamos įvairios nuomonės, su kuromis ne būtinai turi sutikti redakcija. Manome, kad yra naudinga išgirsti ir kitaip manančiųjų mintis, jas panagrinėti ir padiskutuoti, nes tik tokiu būdu sukuriama universalesnė idėja, kurios labiau priartėja prie tiesos. Taip pat ir "Atgarsių" skyriuje yra spausdinami tokie skaitytojų pasisakymai, su kuriais ne visuomet redakcija sutinka.

Tad šie du skyriai, "Nuomonės" ir "Atgarsiai", yra tuo panašūs, kad juose spausdinamoms mintims ne būtinai redakcija pritaria, bet jie vienas nuo kito skiriasi, nes "Nuomonėse" yra plačiau nagrinėjami kai kurie diskusiniai klausimai, o "Atgarsiuose" spausdinami tik trumpi skaitytojų pasisakymai kokių nors žurnalų ar atskirų straipsnių liečiančiu reikalu. Kartais redakcija prie tokio skaitytojo pasisakymo prideda ir savo trigrąšį, šį bei tą paaiškindama, o kartais nieko nesako, bet tai dar nereikia, kad jau ji būtinai su tuo pasisakymu sutinka. Šio skyriaus tikslas — parodyti, kaip galvoja skaitytojai. Labai pageidaujame, kad skaitytojai dažniau pareikštų savo nuomonę. Tik, žinoma, anoniminių laiškų nespausdiname. Nėra būtina kad žurnale būtų autoriaus pavardė. Jis gali pasirašyti slapyvardžiu arba inicialais, bet redakcija turi žinoti jo tikrąją pavardę, kurios be autoriaus sutikimo niekam neišduos. Kartais ir pati redakcija sugalvoja kokį nors slapyvardį, jeigu autorius jo nepaduoda, bet prašo pavardės nerašyti. Paprastai mes dedame ir tuos laiškus, kurie mus giria, ir tuos, kurie peikia. Žinoma, pasitaiko ir išimčių. Kartais iš giriančių laiškų išleidžiame per didelius komplimentus, nes mano-

me, kad juos dėti būtų nekuklu. Kartais nedame ir peikiančių, jeigu juose nėra logikos, jokios aiškios minties, jokio kultūringumo. Jeigu dar autorius nori, kad ir jo pavardė po tokiu laišku būtų, tai jo nedame tik iš artimo meilės, nenorėdami, kad autorius pats save susikompromituotų prieš visuomenę.

Pernai norėjome pradėti diskusijas bendravimo su kraštu klausimu. Parinkome du asmenis, kad vienas pasisakytų už, o kitas prieš tokį bendravimą. Manėme, kad po to išsivystys naudingos diskusijos, bet labai nusivylėme ir nuliūdome, kai paskaitėme atsiliepimus kituose laikraščiuose. Pamatėme, kad su kai kuriais žmonėmis (kurie vis dėlto mėgsta laikraščiuose rašyti) jokios diskusijos yra neįmanomos, nes jie nesugeba įžvelgti į pagrindinę straipsnio mintį, o kabinėjasi tik prie atskirų žodžių. Žinoma, taip yra daug lengviau: čia nereikia nei didelio sugebėjimo, nei logikos, nei galvojiimo. Ypač tuo pasižymėjo straipsnis viename laikraštyje, kur autorius, atrodo, visiškai nesuprato redakcijos minties, pradedant tas diskusijas, sakydamas, kad redakcija neturi savo nuomonės, jeigu leidžia kitiems pasisakyti. Paskui pradeda kabinėti prie atskirų žodžių, jaudindamasis, kad buvo pavartotas nelietuviškas žodis "komunikacija", ir paskui jis pats prapliumpa virtine daug "lietuviškesnių" žodžių: pretekstas, aneksuotas, interventas, nonsensas, establišmentas...

Argi ne tas pats vyksta ir mūsų suvažiavimuose, susirinkimuose, posėdžiuose? Štai praėjusį rudenį Tabor Farmoje buvo žurnalistų ir spaudos atstovų suvažiavimas. Kurie ten buvo, labai gerai prisimena, kokio lygio buvo kai kurios diskusijos. Po V. Volerto ir V. Rastenio kalbų nebuvo atkreiptas dėmesys į jų pasakytas pagrindines mintis,

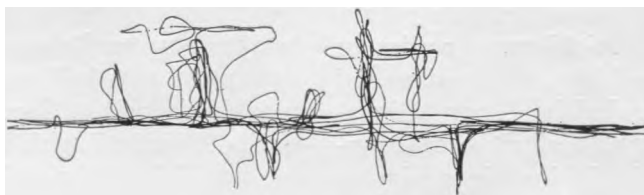
bet pirmasis buvo smarkiai puolamas, kad savo kalboje paminėjo Lenina, o antrasis — kad paminėjo rusišką patarlę. Tad po to, kalbėdamas tas pats V. Rastenis, ir norėdamas pasakyti, kad "ta mintis eina lyg raudonu siūlu", tuoj susigriebė ir humoristiškai pasitaisė:

— O, atsiprašau, — jis juokavo, — buvau užmiršęs, kad žodžio "raudonas" negalima vartoti, tad norėjau pasakyti, kad ta mintis eina lyg *baltu* siūlu...

Žinoma, daugelis susirinkusiųjų pradėjo juoktis ir ploti. Argi tikrai ne juokinga? Taip, yra juokinga, bet kartu ir liūdna, kad dabar, kai yra tiek svarbių klausimų, kai mūsų visų vieninga veikla yra taip reikalinga, mes savo diskusijomis ir savo elgesiu tesugebame sukarikatūrinti patys save, savo mintis ir savo veiklą.

Ir Šv. Raštas teisingai sako, kad raidė užmuša, o tik dvasia gaivina. Tad turėtume ir mes pasistengti nepaskęsti atskiruose žodžiuose bei raidėse, o ieškoti dvasios, ieškoti pagrindinės minties, nesikabinėti prie atskirų žodžių, bet suprasti, ką tais žodžiais norima išreikšti.

Aišku, labai gerai suprantame, kad žmonės dabar yra išvargę, susinervinę, pametę kantrybę. Kai toks susinervinęs ir išvargęs žmogus vakare grįžta namo, o ten taip pat neranda nusiramavimo, bet žmona ar vaikai dar labiau jam padilgina nervus, tai, negalėdamas daugiau išlaikyti ir nenorėdamas leisti perkūnijų ant savo šeimos narių, eina į susirinkimą ir ten išlieja susitelkusią srovę. O kitas gal sėda prie rašomojo stalo ir tas perkūnijas nukreipia į kokią nors redakciją. Jeigu mes kartais galime pabūti tokiais perkūnsargiais ir išgelbėti šeimas nuo pavojingų įtrenkimų, tai labai džiaugiamės. Juk tai yra tikrai geri darbeliai, kurių nevengsime ir ateity.

GRAŽINA TULAUSKAITĖ

SLENKSTIS

Juodas angelas atėjo –
Ir diena juoda.
Juodas sparnas juodo vėjo
Tavo širdį palytėjo,
Ir dainuot gana.

Žodžių jau prasmė nerūpi,
Nei skambumas, nei vaizdai...
Tu už kasdienybės upės
Naują saulę suradai.

O tenai tai jau tikrai
Be gaidų širdis giedos
Amžinybės spinduliuos.

AUKSINIS VORAS

Ateities mįslę spėji
Ir žiūri į dangaus akis,
O nuo žvaigždžių rugsejo
Apsvaigusi širdis.

Kai meilės tinklą mezga
Aukštinis mėnulio voras,
Silkinis svajonių mazgas
Riša mintis ir norus.

Ir Paukščių Taku leki,
Ir Grįžulio Ratais važiuoji,
Ir taip šventai tiki,
Kad tau – tik dalia didžioji.

LAIMĖ, MEILĖ IR MALDA *

Mūsų laimė – lyg linas kuodelyje:
Jei kada verpėja užsnūs,
Tuoj sutraukti giją ji gali
Ar daryti pikčiausius mazgus.

Mūsų meilė – graži ir trapi –
Tartum žydintys drugio sparnai.
Laivų laukti vis uoste lieki,
Nors, gal būt, jie paskendę seniai.

Ar tiki, kad gali širdis
Dainoje ir daina tik gyventi?
Žvaigždes barsto naktis, ir jos kris
Į rankas tavo, maldai iškeltas.

ŠVENTA TYLA

Šventos tylos, nakties tylos,
Pilna širdis taurė auksinė.
Dangun iškėlus ją, klaupiuos,
Kolei neprikelia aušrinė.

Tylios maldos, slaptos raudos
Taurė pilniausia.
Širdis giedoti nenustos
Ir kelio grįžt neklausia.

Širdies žaizda žydės aušra –
Apšvies man kelią.
Lig saulės prarajos nėra –
Širdis paklyst negali.

LAUKINĖS MINTYS

Piktos mintys nesėtos užauga –
Kaip laukinė žolė.
Jos geriausia tau atima draugą
Ir tavęs niekada negailės.

Šiurkščios mintys – laukinės, nesėtos
Vagia tavo ramybę ir miegą.
Širdy džiaugsmas neranda sau vietos,
Ir sapnai gražiausi pabėga.

O kad taip – šventoji ugnis –
Kaip miško didžiulis gaisras?
Gal tiesa nemirtinga nušvis,
Ir kančią beprasmiška baigsis.

Nei lietaus neprašo žolės nesėtos,
Nei kaitros nebijo laukinės.
Liūdnam angelui tavo norėtus
Vėl išgirst, kaip ilgiesi tėvynės.

NEGALIU

Negaliu pastatyt tau paminklo
Nei kapuos pasodinti gėlės;
Bet kaip žvaigždę šviesiausią atminsiu,
Tavo vardas širdy man žydės.

Negaliu vis atbėgt vakare
Su tavim sukalbėti maldos;
Bet širdis nuolatos pas tave,
Su tavim ir prieš Viešpatį stos.

ORGANINĖS VIENYBĖS KELIU

(*"Laiškų Lietuviams" konkurse premijuotas straipsnis*)

VACYS KUPRYS

JUNGANČIOJI VERTYBĖ

Kaip surasti tą paslaptinę formulę, kurią pritaikius gyvenime, būtume suvesti vieningam ir kūrybingam darbui? Tikriausiai devyni iš dešimt atsakyty, kad reikia tik tikslų priemonių; jeigu jas surastume, tai kelias į bendruomeninės veiklos pasisekimą būtų užtikrintas. Aišku, kad taip galvojančiai turi bent dalį tiesos. Priemonių pasirinkimo svarbos negalima nuvertinti. O vis dėlto pirmutinis klausimas, į kurį turime atsakyti, yra: ko siekiame ir ką mums reiškia toji vertybė, kurios siekiame? Kalbėdami apie vieningą darbą, susiduriame su dviem veiksniais: vienybe ir vertybe, dėl kurios dirbame. Vienybė vertybės atžvilgiu turi būti visuotinė — apimanti visus bendruomenės narius. Šiuo atveju vertybė, kurios siekiame, turi būti ne tik visiems bendra, bet ir savo pačios prigimtimi visus jungianti. Tai tokia vertybė, kad kiekvienas bendruomenės narys galėtų pasakyti, kad tai yra "mano vertybė", o ji yra "mano" dėl to, kad yra "mūsų". Kas yra toji vertybė savo konkrečia apraiška, rasime atsakymą, skaidydami vienybės sąvoką.

VIENYBĖ IR JOS APRAIŠKOS

Keista, bet jau taip yra, kad žmonėms sunku surasti vieningą atsakymą, kas yra vienybė. Peržvelkime kai kurias vienybės apraiškas, kurios gal padės suprasti klausimo painumą. Pirmiausia išskirkime vienybę į savanorišką ir prievartinę. Pirmoji suprantama kaip atskirų asmenų laisvai apspręstų valių sutapimas kuriuo nors klausimu. Toks valių sutapimas veda prie tolimesnių pasekmių — vieningų veiksmų. Prievartinė vienybė pasiekama pašaline jėga. Šiuo atveju asmenų valios gali ir nesutapti ir dažnai nesutampa su išorine jėgos

valia, bet sutampa jų baimės vedami veiksmai. Prievartinė vienybė mums dabar neaktuali. Nors jos ir nepasmerktume, vis tiek neturėtume priemonių ją pasiekti.

Savanoriška vienybė gali būti įvairi. Jos tikslas gali būti visų arba dalies bendruomenės narių apjungimas. Motyvai, vedą į vienybę, gali būti egoistiniai (intereso, pelno), bet gali būti ir altruistiniai (meilės, pasiaukojimo). Vienybė gali būti laisvo arba ir tariamai laisvo apsisprendimo pasekmė. Pagal šias apraiškas savanorišką vienybę galime suskirstyti bent į tris atskiras rūšis: intereso, mados arba masinės visuomenės ir organinę vienybę. Kaip jau pats vardas pasako, intereso vienybė yra egoistinių motyvų išdava. Laikaisi vienybės, nes ji man teikia naudos. Tai satarčių vienybė. Paprastai intereso vienybė neapima visos bendruomenės, o tik jos dalį. Kai kas vienok yra nuomonės, kad, remiantis intereso principais, reikėtų mėginti siekti vienybės, apimančios visą bendruomenę. Esą, jei lietuvis pastebės, kad jo tautinė bendruomenė jam neša konkrečios naudos, tai jis prie jos ir šliesis. Psichologiškai ši mintis, be abejo, yra teisinga. Niekas kasdieniškam žmogui nėra taip patrauklu, kaip asmeninė nauda. Tačiau tokia vienybė nepriimtina keliais požiūriais. Pirmiausia mes neturime tiek priemonių, kad įstengtume numalšinti tūkstančiams žmonių medžiaginės naudos troškulį. Vienybė tuoj subyrės, kai naudingumas nustos bent iš dalies būti veiksmingu. Pagaliau vienybė ir bendruomenė nuvertinamos iki priemonių, tarnaujančių žemesnio lygio vertybių kūrimui. Atmesdami interesą, kaip bendruomenės vienybės tikslą, tuo pačiu jo neatmetame, kaip priemonės, skatinančios visuomeninį veiklumą.

Šiandien, o gal ir visais laikais, stipriausiai reiškiasi mados arba tariamo apsisprendimo vienybė. Tai žmonių masės vienybė. Elgiamasi taip, o ne kitaip, nes ir kiti taip daro, nors mados sekėjai yra įsitikinę, kad jie čia patys apsisprendžia. Mados reiškiasi visose gyvenimo srityse, bet jos neįtampa spontaniškai, ir mados sekėjai beveik niekada nebūna jos kūrėjai. Madinį gyvenimą, siekiami savy tikslų, suformuoja intelektualškai ir finansiškai pajėgių asmenų kolektyvai. Bet koks moralinis atspalvis madoje šiandien nepageidaujamas, nes moralinės normos būtų kliūtis "nematomiems vadams" laisvai tvarkyti masės žmonių smegenis. Išvystytos komunikacinės priemonės, spauda, televizija, filmas, tokių smegenų valdymą padaro visiškai galimu. Ūkiniu požiūriu mados vienybė turi nemažą teigiamybę. Be jos nebūtų įmanoma masinė gamyba. Dvasiniu požiūriu ar, tikriau pasakius, žmogišku požiūriu ji yra neigiama, nes yra nuasmenintų žmonių vienybė. Lietuviams išėivijoje ji reiškia jų tautinę pražūtį. Svetimame krašte mes niekada nesukursime "lietuviškosios mados vienybės", nes ši vienybės rūšis visada yra daugumos vienybės ir niekada nesiremia pastoviomis vertybėmis.

Čia išvardintos apraiškos, kaip matome, nereprezentuoja tokios vienybės, kokios pageidautume savo bendruomenėje. Pagaliau ne kiekvienas laisvas apsisprendimas ir valių sutapimas mus veda į vienybę, nes jis gali būti ir savanaudiškas ar net pražūtingas bendruomenei. Egoistiniai motyvai, nors kartais žmones veda prie sutarčių, bet vis dėlto juos vienas nuo kito tolina. Egoizmo nugalėjimas yra viena pagrindinių sąlygų pasiekti vienybei. Reikia rasti pagrindą gyventi kitam, išmokti gyventi kitam ir įsisaugoti, kad "aš gyvenu tik tiek, kiek gyvenu kitam". Kitaip sakant, savo sąmonėje biologinės gyvybės principą reikia pakeisti dorinės gyvybės principu. Bet ar tai nėra keistas, nemodernus ir nepraktiškas galvojimas? Taip, jis yra keistas tam, kam apskritai keistas ir nesavas yra krikščioniškas galvojimas; kas užmiršta, kad amžinosios gyvybės siekiama ne vaistų pagalba, o

rankos ištiesimu mažutėliams. Šis galvojimas nemodernus tiems, kuriems mada yra aukščiausias gyvenimo principas, o nepraktiškas tiems, kuriems gardaus valgio šaukštas ar blizgantis puodas stovi pirmoje vietoje vertybių gradacijoje. Vienas didžiųjų trūkumų krikščioniškoje sąmonėje yra tai, kad tikėjimo tiesas priimame ne kaip mūsų gyvybę apsprendžiančią tikrovę, bet kaip abstrakčias sąvokas ar net žodžių žaidimą. Įsigyvenęs žodis "tėvėms" gerai parodo, kiek maža dėmesio skiriame tiesai, kad Dievas yra mūsų tėvas. Sentimentinę vertę teturi ir "brolis", nerasdamas vietos mūsų religiniame gyvenime, nors Kristus brolystę pastatė savo mokslo centre, o, tapdamas žmogaus sūnumi, ją sudievinė. Dievą vadiname kūrėju ir tėvu, bet skirtumo tarp tų pavadinimų nematome, o skirtumas yra labai didelis ir daug ką mums pasakantis. Dievas sukūrė pasaulį tik kaip kūrėjas, jo buvimą palaikydamas, bet nesueidamas su juo į tiesioginę sąlytį, jam savęs neangažuodamas. Žmogų kurdamas, jis sueina į tiesioginę sąlytį tik su išskirtina gamtos dalele, asmeniškai jai duodamas gyvybę, tapdamas tėvu. Žmogaus gyvybė kilo ne biologiniu pagrindu, o iš Dievo-žmogaus santykio arba, kitaip sakant, doriniu pagrindu. Žmogus pranašesnis prieš kitus tvarinius pirmoje vietoje ne savo kvalifikacijomis, o tuo, kad jis yra tėvystės ryšyje su Dievu.

Tėvystė ir brolystė, eidamos per žmonių kartas, eina drauge ir iš paties Dievo. Čia darome svarbią, nors ir neįprastą išvadą, kad ne todėl esame broliai, kad esame žmonės, bet todėl esame žmonės, kad esame tėvystės ir brolystės ryšyje. Pirmųjų tėvų kaltė yra ne kas kita, kaip nuolatinis siekimas aukos keliu atstatyti tarp žmonių brolystę, o per ją su pačiu Dievu tėvystę. Tai yra mūsų dorinės kūrybos kelias, kuris veda mus ne tik į žmogiškąją, bet ir į dievžmogiškąją vienybę. Tad tėvystę ir brolystę turėtume priimti ne kaip sentimentalius žodžius, o kaip aukščiausias vertybes ar net visų dorinių vertybių pagrindą. Šeima, tauta ir pagaliau visa žmonija yra ne kas kita, o tik brolystės - tėvystės formos, kurias mes va-

diname bendruomenėmis. Tuo būdu bendruomenė, kaip brolystės forma, iškeliamą į moralinių vertybių kategoriją. Bendruomenė savo nariui teikia neįkainojamas dovanas, įskaitant ir jo paties gyvybę. Taip pat bendruomenei priklauso ir jos nario auka, neaplenkiant net gyvybės, nes brolystė bręsta tik per savanorišką auką.

Tik taip supratę tautą, tik ją išgyvenę kaip vieną iš aukščiausių vertybių, suprasiame jos misijos prasmingumą, kurios įgyvendinimui turime ryžtis vieningam ir kūrybingam darbui. Tuo keliu eidami, priename prie vienybės, kuriai tinka "organinės vienybės" vardas. Čia neieškome nuomonių sutapimo visose detalėse. Tokia vienybė iš viso nebūtų vertinga ir jos nebūtų įmanoma pasiekti be išorinės prievartos. Organinėje vienybėje esminę vietą užima gera valia arba meilė savo broliui bei tikėjimas savo bendruomenės misijos tikrumu ir svarba. Žydai įvertino savo tautos misiją pasauliui ir Dievui, ir štai jų tauta svetur išliko gyva per du tūkstančius metų. Toliau pasvarstysime, kaip siektina organinės vienybės įgyvendinimo mūsų lietuviškoje bendruomenėje.

ORGANINĖ KARTŲ VIENYBĖ

Organinė vienybė yra idealas, ir todėl niekad nepasieksime jos užbaigto stovio. Tai reiškia, kad mūsų pastangos turi būti nuolatinės bent daliniam jos įgyvendinimui. Organinei vienybei yrant, žūsta ir bendruomenė, todėl ji turi tapti ne tik dabarties, bet ir ateities rūpesčiu. O tai reiškia rasti tinkamą sprendimą darniam kartų santykiavimui.

Kalbant apie jaunąją kartą, iškyla auklėjimo krypties klausimas. Kai kas galvoja, kad tautinis auklėjimas baigiasi, išmokius lietuviškai skaityti bei rašyti ir supažindinus su Lietuvos istorija bei geografija. Tai didelė klaida, nes visa tai gali išmokti ir bet koks svetimtautis ar net didžiausias mūsų tautos priešas. Mokyklinis paruošimas yra tik priemonė tolimesniam tautiniam auklėjimui. Tauta turi būti jaunimui parodyta, kaip vertybė, turinti dorinį pa-

grindą. Taip pat jaunimas turi būti paruoštas priimti ją, kaip aukštą vertybę.

Žavėtis dorinėmis vertybėmis ir priimti jas į savo gyvenimo turinį pajėgia tik asmenybės. Todėl mūsų bendruomenės ateitis priklausys nuo to, kiek pajėgsime išauginti asmenybių. Asmenybės priešingybė — masės žmogus nepasižymi savarankiškumu. Jis yra aplinkos vergas. Vertybes jis rikiuoja pagal mados diktavimą arba pagal jam teikiamą malonumą. Tautinė bendruomenė lieka bevertė, nes ji neteikia jam apčiuopiamos medžiaginės naudos. Išvada aiški. Kuo daugiau prisiauginsime masės žmonių, tuo greičiau mūsų tautinė bendruomenė subyrės ir apie sutartinį darbą nebereikės nė kalbėti. Todėl didelę klaidą daro tie, kurie galvoja jaunimą prisivilioti per "malonumus", nevengdami gerai "užfundyd". Užmirštama, kad stikleliu palaikoma lietuviybė drauge yra ir nuvertinama iki stiklelio lygio. Reikia pastebėti, kad jaunimas nemėgsta pataikautojų, o ieško autoriteto tvirtose asmenybose, nors išoriniai to ir neparodo. Jaunimas yra linkęs ardyti esamą tvarką, bet už tai nelaukia iš vyresniųjų pagyrimo.

Vyresniųjų ir jaunesniųjų santykiuose svarbią vietą užima tradicija. Ji gali reikštis dvejopai: kaip pasenusi mada ir kaip kūrybinė medžiaga, žiūrint to, kokios vertybės jaunajai kartai perduodamos. Nesame konservatyvaus nusiteikimo žmonės ir pasenusių madų neturime. Bet blogiausia yra tai, kad dalis lietuviškojo jaunimo bet kokias lietuviškas vertybes, įskaitant ir lietuviybę, savo vaizduotėje priima, kaip pasenusią madą. Ugdant tautinę sąmonę, ypatingą vaidmenį turėtų suvaidinti jaunimo organizacijos. Juk šiam darbui mes ir neturime kitokių institucijų. Organizacijų programose pirmą vietą turėtų užimti ne žaidimai, bet didžiosios vertybės. Jaunimas turi būti iššamonintas, kad jo uždavinys yra ne "eiti su gyvenimu", bet gyvenimą kurti. Jam reikia paaiškinti, kad nauja ir sena mada iš esmės niekuo nesiskiria, bet yra tik atkartojimas ar sekimas, o ne tikra kūryba. Jaunimas turi bendruomenei atiduoti savo duok-

lę. Čia mes vis dar blaškomės. Kartais jaunuoliams per mažai leidžiame reikštis, o kartais juos tuoj iškeliam į "generolus", užuot leidę dar pabūti "leitenantais". Neužmirškime, kad jeigu norime turėti vadų, tai pirma juos išsiauginkime. Bet kaip visose gyvenimo srityse, taip ir čia žmogus turi pradėti kopti nuo apačios. Tik perėjęs visas pakopas, jis įgaus patirties ir subrandins savo charakterį vadovavimo darbui.

Šiandien labai pabrėžiamas kartų atotrūkis — "generation gap". Tai mūsų pačių įsikalta ar, tiksliau sakant, verslininkų reklamų į galvas įkalta niekuo nepagrįsta mintis. Kiekvienas amžius pasižymi daugiau ar mažiau savitu fiziniu ir dvasiniu pajėgumu, bet toks savybių įvairumas nesudaro pagrindo bendruomeniniam skilimui. Priešingai, įvairumas skatina bendradarbiavimą, nes esame verčiami vienas kitą papildyti. Vienas kitą papildydami, mes ir pasieksime organinę vienybę.

KŪRYBINIŲ JĖGŲ SUDERINIMAS

Nereikia užmiršti, kad kūryba reiškiasi ne tik mene, bet visose žmogiškojo gyvenimo srityse. Kiekviena kūryba ieško sau patspirties kitos srities kūryboje. Ne kiekviena kūryba prasideda asmenine kūrėjo iniciatyva. Yra sričių, kur kūryba įgauna prasmę tik tada, kai kūrėjas užangažuojamas jai kitų asmenų ir institucijų. Sakysim, parašyti valstybės konstituciją yra didelio masto kūryba, bet šis darbas kūrėjui pirma turi būti pavestas. Neužtenka laukti ateinančių kūrėjų, o reikia jų paieškoti. "Talentų medžioklė" mūsų bendruomenėje turi vykti visose srityse, apimti visus narius ir tęstis visą laiką. Ir dideliais gabumais apdovano tieji ilgainiui išsenka, pereidami į tos pačios giesmelės giedojimą. Neretai pasitaiko, kad kai kurie asmenys, parodę talentus bei pavyzdinčiai atlikę darbą vienoje srityje, yra pripažįstami tinkamais visose srityse. Labai aiškus pavyzdys yra PLB Amerikoje statusas, kurį redagavo iškilūs mūsų kalbininkai ir literatai. Rodos, ačiū Dievui, turime teisininkų, administratorių, sociologų, tad jiems, o ne kam kitam, turėjo būti šis dar-

bas pavestas. Tad nėra ko ir stebėtis, kad tas statusas turi daug trūkumų. Taigi nesiaurinkime darbuotojų skaičiaus, o junkime visas turimas jėgas. Visos žmogiškojo gyvenimo sritys yra atviros kūrybai, tik sudarykime sąlygas, kiek nuo mūsų priklauso, reikštis jose tiems, kuriems jos yra savos. "Tinkamas žmogus tinkamoje vietoje" — tai darbo organizacijos principas. Be geros organizacijos joks vieningas ir kūrybingas darbas bendruomenėje neįmanomas.

TEIGIAMOJI GINČŲ KRYPTIS

Daug kas piktinasi ginčiais mūsų spaudoje. Čia ižiūrima mūsų nevienybė ir net nekultūringumas. Aišku, kai ginčai pasidaro lėkšti, pilni neapykantos ir užgauliojimų, jie tikrai rodo vienybės stoką. Tokių, ačiū Dievui, retai pasitaiko, nors kai kas įrodinėja, kad jų labai daug. Iš esmės ginčai spaudoje rodo pozityvią mūsų nuotaikos kryptį. Reiškia, kad mes išgyvenam ką nors bendro, jei matome reikalą sielotis ir aiškintis. Kaip jau minėjau, organinė vienybė nereikia nuomonių sutapimo visais klausimais, o tik bendrą norą įgyvendinti didžiąją vertybę — tautinę brolystę. Karščiavimasis ir net pyktis iš esmės taip pat nėra blogi, nes visa tai rodo, kad turime tvirtą ir nemeluotą tikėjimą bei meilę mūsų atstovaujamai tiesai. Jeigu mes visu nuoširdumu pasisakome už tiesą, tai jau esame vienybėje, nors ir skirtingais keliais bandome prie jos prieiti. Tačiau turime daryti visa, kad ginčai netaptų vienas kito juodinimu, o nešėtų pozityvių vaisių. Geriausias tam kelias — leisti į problemos gilumas. Giliai klausimą nagrinėti įstengs tik tie, kurie yra intelektualiai pajėgūs. Diletantai, pajutę savo nepajėgumą, turės iš diskusijų lauko trauktis, drauge išsinešdami ir nekultūringą diskusijų būdą.

Daugiausia nesutarimų būta mūsų bendruomeninių veiksnių ir jų veiklos klausimais. Čia visu aštrumu susikerta ne tik principingumo ar tikslingumo primato klausimai, bet ir istorinis palikimas su savo ambicijomis. Klaidą darome, kai vieną iš šių postulatų suvisuotiname, užuot visiems

trims suradę tinkamas vietas. Principų atsisakymas nėra vien formalumas ar garbės reikalas, bet neša visai realias ir nemalonnas pasekmes. Tačiau gyvenimas, nestovėdamas vietoje, iškelia eilę naujų problemų, kurioms išspręsti tikslingos priemonės ne visada derinasi su principais, kuriais remiame ir pateisiname savo kovą. Iš praeities perimtų institucijų ar tradicijų taip pat negalime vienu brūkšniu pašalinti, nors dabartiniu metu jų egzistavimas ir nebūtų visai tikslus. Nėra reikalo skubintis likviduoti Alto, tuo labiau, kad PLB nėra pakankamai pribrendusi perimti jo darbą. Užsimoję šiam žygiui, turėtume daug triukšmo ir pykčio, bet nieko pozityvaus. Vliko nupartinimo mintis yra sena, kaip ir pats Vlikas. Praeityje ji buvo dar stipresnė, negu dabar. Mat, šiandien nebežiūrime į partijas tokio-

mis baisiomis akimis, kaip anksčiau. Partija atlieka didelį uždavinį. Į partiją, kaip į kokią mašiną, sueina pirminės idėjos. Jos čia persvarstomos ir suvedamos į sistemą — programą. Tik per partijas demokratinėje sistemoje galima išvystyti politinę kūrybą. Todėl, užuot nupartinę Vliką, supartinkime PLB. Aišku, dabartinės mūsų politinės partijos vargu tam tiks, nes dar ligšiol neparengė kultūrinės programos. Reikia, kad įsisteigtų arba specialūs klubai, kurie paruoštų programas ir išstatytų savo kandidatus tarybai, kad per juos programos būtų vykdomos, arba imtųsi to darbo jau esamos kultūrinės organizacijos. Balsuotojai turi įprasti balsuoti už asmenį, atstovaujantį jiems priimtina veiklos programą, o ne vadovautis kandidato populiarumu ar patrauklia išvaizda.

LITURGIJOS DALYVIŲ VEIKLUMAS

KUN. DR. S. ŽILYS

Pirmieji krikščionys buvo įpratę kartu melstis ir veikti: ateidami į Mišias, jie atsi-nešdavo dovanų, kurias per aukojimą atiduodavo kunigui, dvasininkams išlaikyti ir vargšams šelpti. Visi vienbalsiai garbindavo Dievą ir priimdavo komuniją, įrodydamo savo brolišką vienybę. Vėliau tikintieji aptingo, suretėjo komunijos, giesmės aptilo. Ne tik blėstąs pamaldumas, bet ir svetima liturginė kalba stingdė tikinčiuosius ir sunkino įsijungti į maldą, kurios jie nebesuprato.

Tridento susirinkimas bandė išjudinti krikščionis veikliau dalyvauti pamaldose, tačiau veltui. Sunku buvo sugrąžinti nutolusius. Netraukė jų nei bažnyčių puošnumas, nei pamaldų iškilmingumas, nei muzikos žavesys. Stipriai pabrėžtas Bažnyčios laipsniškumas, tikinčiųjų vaidmenį liturgijoje sumenkino ir sustingdė. Mišias jie tik "iš-klausė", krikštą galėjo teikti tik ypatingais

atvejais. Nors moterystės sakramentą teikė jie sau patys, tačiau tik klebono akivaizdoje. Visa atliko kunigai, o tikintieji tik pri-ė m ė žodį ir sakramentą. Tačiau ir tokiose aplinkybėse retkarčiais tikintieji galėdavo labai pasireikšti liturgijoje: atsakyti į sveikinimą, savo vidinį nusiteikimą pareikšti pritariančiu "amen"; galėdavo atsistoti, atsisėsti ar atsiklaupyti, kaip to reikalavo pamaldos; galėdavo priimti komuniją ir padėti vargšams. Tai buvo tik nuotrupos senovės krikščionių bendruomeninio ir veiklaus dalyvavimo; kilnios ir prasmingos nuotrupos. Deja, patys žmonės vis giliau slėpėsi savo viduje, ir liturgijos išgyvenimas daugiau buvo asmeninis bei mistiškas.

Mūsų šimtmečio pradžioje, ypač paplitus mišioluokams, kilo noras pagyvinti tikinčiųjų dalyvavimą liturgijoje. Bažnyčių imta laikyti pakrikštytųjų bendruomene,

kurios visi nariai yra veiklūs. Vyskupai bei jų pagalbininkai kunigai tarnauja Kristui ir Bažnyčiai, skelbia Dievo žodį, rūpinasi liturgija. Tačiau Dievą garbinti privalo ne tik kunigai, bet ir pasauliečiai. Visi privalo krypti į Dievą tikėjimu, viltimi, meile. Visi yra Bažnyčios nariai, gyvybingai surišti su ja krikštu, dar pilniau susijungę su ja su-tvirtinimu ir nuolat vis labiau sulydomi su ja kitais sakramentais. Imta įsitikinti, kad dvasininkai neturėtų patys vieni atlikti tai, kas skirta pasauliečiams. Tikintieji ne tik gali, bet ir privalo veikti liturgijoje. "Motina Bažnyčia karštai trokšta, kad visi tikintieji liturginėse apeigose dalyvautų pilnai, sąmoningai ir aktyviai, kaip to reikalauja pačios liturgijos esmė" ir pačių krikščionių teisė bei pareiga (Liturg. Konst. 14).

Liturgija nėra tik nedaugeliui pasiekiamas lobis ar tekstų rinkinys mąstymui. Liturgija yra pilniau pasireiškęs visos Dievo tautos gyvenimas; o gyvenimas vyksta veiksmis.

Tikintieji susirenka šventadieniais į bažnyčią išgirsti skelbiamo Dievo žodžio; švęsti Dievo geradarijų, minint Viešpaties mirtį, prisikėlimą ir įžengimą į dangų; dalyvauti Kristaus, o kartu ir savo, Velykose; atsinaujinti pašventinančia malone, prisipildyti Dievo meilės ir, grįžus atgal į pasaulį, plėsti ten Dievo karalystę. Tad liturgija reikalauja visų dalyvių išorinio ir vidinio veiklumo (Plg. Lit. Konst. 19).

IŠORINIS VEIKLUMAS

Tikintieji pamažu įsijungs į liturgiją, jei žinos, ką jie čia privalo atlikti, ir jei pati liturgija bus jiems labiau pritaikyta. Todėl "sielų ganytojai uoliai ir kantriai tesirūpina liturginiu auklėjimu... tevadovauja šioje srityje savo kaimenei ne tik žodžiu, bet ir pavyzdžiu" (Lit. Konst. 19). Žodžiu, nurodydami skirtingus tikinčiųjų vaidmenis. Pavyzdžiu, atlikdami uoliai savo vaidmenį, kad ir tikintieji stengtųsi tokiu pat uolumu atlikti savąjį. II Vatikano susirinkimas ryžosi daryti visa — peržiūrėti tekstus, ženklus, o ypač leisti gimtąją kalbą, kad litur-

gija taptų suprantamesnė ir kad tikintieji lengviau ją suprastų (Plg. Lit. Konst. 21, 25, 31 ir 36). Visi Bažnyčios nariai tinka liturgijai, todėl ir liturgija turi būti prieinama jiems visiems. "Apeigos tespindi kilni paprastumu, .. . pritaikytos tikinčiųjų išmanymui ir apskritai nereikalingos daug aiškinimo" (Lit. Konst. 34).

Liturginiame susirinkime gali ir privalo veikti visi Bažnyčios nariai, tačiau kiekvienas savaip. Yra pareigų, kurias ne visi gali atlikti. Tai nustatė ne žmogiška išmintis, bet dieviškasis Bažnyčios Įsteigėjas, arba tai išplaukia iš Bažnyčios sąrangos. "Liturginių apeigų metu kiekvienas, tiek dvasininkas, tiek tikintysis, atlikdamas pareigas, tedaro visa ir tik tai, kas jam tenka pagal dalyko prigimtį ir liturginius nuostatus" (Lit. Konst. 28). Kiekviename liturginiame sambūryje yra tikintieji, kuriems vadovauja vyresnysis, pamaldas laikantysis: šiam padeda įvairių laipsnių tarnautojai. Sambūris yra lyg vienas kūnas, kur kiekvienas narys veikia pagal savo paskirtį, darniai įsiliedamas į sudvasintą visumą.

VIDINIS VEIKLUMAS

Pabrėžiant Bažnyčios, liturgijos ir tikinčiųjų bendruomeniškumą, kažin ar nenukenčia paskiras žmogus? Ar nepaskęsta jis susirinkusiųjų būryje, lyg beformėje minioje, kur užtenka tik išoriniai būti ir veikti?

Liturgijos dalyviai niekada nesusilieja į bedvasę masę. Kiekvienas tikintysis yra laisvas bei kilnus Dievo vaikas. Jis meldžiasi ir veikia kaip dvasinis žmogus. Kiekvienas dalyvis yra atsakingas, turi savo vaidmenį ir jį vykdo; niekas jo negali čia pavaduoti. Jis stovi pats prieš asmeninį Dievą, kuris jį pažįsta ir myli, kuris į jį kreipiasi ir laukia jo sąmoningo atsakymo. Liturgija ne slopina, o saugoja asmenybę ir leidžia jai laisvai rutuliuods. Ji nesitenkina išore, tik žmogaus buvimu: ji nori, kad jis veiktų kūnu, bet ypač dvasia, kur jo veikimas gali ir privalo būti kuo sąmoningesnis. Jei pakaktų dalyvauti tik išoriniai, įvyktų įstatymo raidė, bet žmogus neatsivertų Dievui, o be to atsivėrimo liturginė apeiga liktų

bergždžia. Dievo akyse pasibaisėtina tuščias yra bet koks veidmainiavimas ar vaidinimas.

Dievas nieko neverčia: jis siūlo sandorą. Jis ateina, jei žmogus to nori. Jis ateina, jei žmogus nuoširdžiai jo trokšta ir bėga pasitikti. Kai žmogus priverstas laukia Dievo, kai jis laukia Dievo iš įpratimo ar atsitiktinai, nelaukia jis Dievo nuoširdžiai. Kai žmogus laukia Dievo iš pareigos ar dėl smagumo, nelaukia jis Dievo pilnai. Ateidamas susitikti su Dievu liturgijoje, žmogus privalo nuoširdžiai ištarti savo "esu: esu kūnu ir dvasia, esu visas, esu sąmoningas, esu vienas iš daugybės Bažnyčios Kūno narelių, esu čia už visą kūrinių". Taip žmogaus susitikimas su Dievu yra pilnesnis.

Šių dienų žmogus yra išsiblaškęs. Jo "esu" liturgijoje bus netobulas, jei jis nepadės savo rūpesčių ir kaukės ir jei bent retkarčiais neįpras susikaupti. Tačiau ir tada žmogus bus nevertas priimti Dievą. Jausdamas savo trūkumus, jis dar labiau gręšis į Dievą. Juk Dievas ir ateina tam, kad pripildytų jo tuštumą.

Dievas prabilo į žmogų ne tik žodžiu, bet ir savo Sūnaus įsikūnijimu bei mirtimi. Į Dievo kalbą nepakanka atsakyti vien žodžiais, nors būtų jie ir ugningos maldos žodžiai. Dievui reikia skirti visą gyvenimą. "Ar gyvi esame, gyvi esame Viešpačiui, ar mirštame, Viešpačiui mirštame. Taigi, ar esame gyvi, ar mirštame, mes esame Viešpaties (Rom. 14, 8).

"Bažnyčia uoliai rūpinasi, kad krikščionys nebūtų tarsi svetimi arba nebyliai šios tikėjimo paslapties žiūrovai, bet kad, gerai suprasdami apeigas ir maldas, sąmoningai, pamaldžiai ir aktyviai dalyvautų šventajame vyksme... Ji rūpinasi, kad žmonės, aukodami skaisčiąją atnašą ne vien kunigo rankomis, bet ir jie patys drauge su kunigu, išmuktų aukoti save pačius" (Lit. Konst. 48). Liturgija siekia labai giliai. Ji nėra formalizmas, šventas žaismas ar tik apipavidalinantis pradai, tik į tam tikrus rėmus įstatyta krikščionių dievogarba. Ji yra susitikimas Dievo ir žmogaus: Dievo, kuris prabyla į žmogų, ir žmogaus, kuris atsako Die-

vui ir pasiduoda jo valiai. Jei po liturginiais ženklais nebūtų asmeniško, vidinio ir nuoširdaus žmogaus polėkio į Dievą, liturgija nebūtų malda. Nors joje aidėtų gražiausios giesmės, blizgėtų iškilmingiausi rūbai, degtų šimtai žvakių, vyktų rūpestingai parengtos apeigos — tai būtų tik tuščias apvalkalas. Pirmoje vietoje liturgijai rūpi ne grožis, o gylis. Tad liturgija reikalauja gyvų krikščionių: ne tokių, kurie dalyvauja joje, kad atliktų pareigą; ji nori krikščionių, kurie savo gyvenimu išreiškia Kristaus paslaptį.

Ar didesnis įsijungimas į pamaldas nevargina? Ar neatrodo, kad reikalavimas pilnesnio išorinio bei vidinio savojo asmens įnašo nėra per didelis? Gal asmenį per daug prislegia Dievo teisių pabrėžimas?

Taip, tikėjimas mus varžo. Dar labiau varžo buvimas kūriniu. Kūrėjo teisė į žmogų yra neribota. Tačiau, tik priimdami savo būklę ir pripažindami Dievo pranašumą, tampame turtingi, laisvi ir pilnai atskleidžiame save. Taip yra dėl to, kad Dievo teisė nėra mums svetima, primesta, bet ji yra mūsų dalis. Tik netikintis žmogus Dievo teisę laiko sau svetima, jos nepripažįsta. Jis nemato ir nenori matyti Dievo pėdsakų visatoje. Jis negirdi ir nenori girdėti Dievo balso aplinkoje ir savo širdyje. Jis susikuria sau dievaičius, o po jų pavidalu dažniausiai palenda pats. Ir vis tiek jis turi tarnauti stabui ar sau pačiam. Jei tikėjimu pripažįstame tikrąjį Dievą ir jo Sūnų Jėzų Kristų, Dievo teisė mus apglėbia ir praturtina. Tikėdami, pasiekiamo pusiausvyrą. Pripažindami Dievo pranašumą, kylame ir mes patys. Pamaldos mus įpareigoja, bet jose jaučiamės tiesiausiai žygiuoją į savo tikslą.

Žmogus nepajėgia sumažinti Dievo teisių: jis turi priimti jas tokias, kokios jos yra. Iš to priėmimo kyla vidinis liturginių pamaldų nuoširdumas, kuris labiau pasireiškia, kai tobuliau jos atliekamos. Tikintieji čia pasijunta savo dvasinei prigimčiai palankioje atmosferoje, kur juos kelia ne tik su jais kartu besimeldžią broliai, bet ir pats Dievas.

IŠVADA

Bažnyčia yra kitokia, negu grynai žmogiškos bendruomenės. Ją vienintelę pasirinko Dievas ir pašaukė. Ji vienintelė yra sudariusi su Dievu ištikimybės sutartį būti Dievo liudininke ir perteikti pasauliui išganymą. Ji vienintelė yra kunigiškoji bendruomenė, sujungta su Kristumi, visatos kunigu ir tarpininku, kuris įkvepia jai Šventąją Dvasią. Savo liturgijoje, ypač sakramentuose, Bažnyčia išgano pasaulį ir liudija Dievą. Kaip Kristaus įrankis, ji perduoda pasauliui išganingas Dievo dovanas, o kaip jo sužieduotinė, ji gieda Dievui savo nesuteptos meilės himną. Jos liturgija yra bendruomeninė, nes visi jos nariai, kiekvienas atskirai ir visi kartu, gauna Dievo dovanas ir sutartinai garbina Dievą. Tikrai ir tobulai liturgijoje dalyvauja tik tie bažnytinės bendruomenės nariai, kurie Dievo dovanas priima ir Dievą garbina visa savo būtybe, kūnu ir siela. Taip jie gyvena pilniau, kaip žmonės, kaip atpirktieji, kaip dvasiniai žmonės, kaip pakrikštytieji ir kaip pašventintieji.

Redakcijos pastaba.

Šiomis dienomis "Krikščionis Gyvenime" knygų serijos prenumeratoriams išsiuntinama kun. dr. Stasio Žilio knyga "Gyvoji Liturgija". Jau pirmiau labai šiltai skaitytojų sutiktas "Gyvenimo Šaltinių" autorius šiame naujame savo veikalė lengvu stiliumi pateikia labai brandžias mintis taip dabar aktualiu liturginiu klausimu. Čia išspausdinome ištrauką iš jo knygos skyriaus "Liturgijos dalyvių veiklumas" (63-66, 69-72 psl.).

Knygą galima gauti, rašant šiuo adresu: "Krikščionis Gyvenime" administracija, 361 W. Broadway, P. O. Box So. Boston, Mass. 02127. Taip pat galima gauti ir pas platintojus. Knygos kaina 5 dol., prenumeratoriams — 3,50 dol. Prenumeratorium galima tapti kiekvienu metu. Labai patartina įsirašyti į "Krikščionis Gyvenime" knygų serijos prenumeratorius, nes čia leidžiamos tik labai aktualios, kiekvienos šeimos bibliotekai reikalingos knygos.

MODERNIEJI BARBARAI IR KRIKŠČIONIŠKASIS HUMANIŠKUMAS

JUOZAS PRUNSKIS

Poetas ir dramaturgas MacLeish, buvęs Kongreso bibliotekos vadovas ir JAV Meno ir Literatūros akademijos direktorius, praėjusių metų pabaigoje spaudai pareiškė baimę ir susirūpinimą Amerika. "Darosi kažkas baisaus žmogaus sielai ir psichei, vadinkite tai, kaip norite", kalbėjo jis, savo interviu su "Philadelphia Evening Bulletin". "Kas gąsdina — tai jausmas, lyg kad žmogiškasis pagrindas, ant kurio stovime, būtų nesaugus. Buvome pripratę manyti, kad žmogus elgsis žmoniškai, kad yra ribos, kurios nebus peržengtos. Aš nežinau, kaip gali būti dvi nuomonės apie prievartos naudojimą... Šiandien prievarta iš tikrųjų nebenaudojama revoliucijai, o tik tam, kad kiekvienam gyvenimą padarytų apgailėtiną, kad gyventume viltimi, jog kas nors įvyks. Tai savotiškas apgaudinėjimas, ir nežinau, kaip jis gali būti pateisintas".

MacLeish prisiminė ir dabartinę "narkotikų kultūrą", sakydamas, kad tai baisus dalykas. Tačiau, antra vertus, jis nepraradęs vilties dėl jaunosios generacijos. Tuo klausimu jis pareiškė: "Turėkime viltį, kad bus galima rasti priemonių pateikti šiai generacijai būdus pajudinti pasaulį jų siekiama kryptimi, neatsiduriant į kietą negalimybių sieną".

MacLeish yra įžvalgus ir kūrybingas žmogus. Tai buvęs Harvardo universiteto profesorius, buvęs JAV Valstybės sekretoriaus pavaduotojas, du kartu laimėjęs Pulitzer premiją: už poeziją ir už dramą. Nors jis yra linkęs į liberalizmą, bet taip tvirtai pasisako prieš naujosios kairės skel-

biamą ir praktikuojamą prievartą, prieš žmogiškųjų vertybių neigimą, prieš demokratinį principų, išplaukiančių iš krikščionybės pagrindų, nepaisymą.

PAGARBA PRINCIPAMS

Padėkos dienos proga prezidentas Nixonas dabartinio žmonijos pasimetimo aki-vaizdoje pareiškė: "Abejonės ir baimės greisia mūsų tikėjimui į principus, kurie yra mūsų visuomenės pagrindas; mes dabar esame pašaukti vėl įrodyti jų teisingumą. Šitokie iššūkiai turi būti laikomi progomis įrodyti tas tiesas, ir tai tik sustiprins mūsų tautą... Būkime dėkingi už Dievo teikiamą stiprybę ir vadovavimą, kuo mes pasitikime šiandien ir kiekvieną kitą dieną".

Tokie perspėjimai ir skatinimai turi susilaukti didesnio mūsų susidomėjimo. Per šimtmečius krikščioniškoji kultūra pergyveno daugelį barbarų antplūdžių, ji pergyvens ir moderniuųjų barbarų ataką, jeigu mes, krikščionybės idėjų mylėtojai, išgirsime laiko balsą ir suvoksime savo pareigą. Jaunos, nesubrendusios galvos daug kartų yra buvusios apsvaigintos įvairių madingųjų pažiūrų viesulų, tačiau ilgainiui laikas ir nauja patirtis išryškina, kad tikrasis žmonijos kelias yra humaniškumas, pašventintas dieviškojo prado, iškalbingiausiu būdu nusakytas Pamoksle nuo kalno. Čia yra pagrindiniai principai visoms tautoms, visiems laikams, visų amžių žmonėms.

Naują šių principų išryškinimą randame Duke universiteto paskaitininko Ernest A. Fitzgerald naujoje knygoje "There's No Other Way". Šia antrašte autorius norėjo pabrėžti, kad nėra kito kelio, kaip tik tasai, kurį Kristus nubrėžė pamoksle nuo kalno. Jisai sako, kad visų pirma mes neturime atsilikti nuo gyvenimo. Dar šio šimtmečio antroje pusėje Anglijoje veikė vadinamoji *Plokščios Žemės draugija*, kuri Londone šaukė susirinkimus kovai prieš tą, jų manymu, "absurdišką teoriją, kad žemė yra apvali". Sunkų smūgį jiems sudavė astronautai, stebėdami žemę, skrisdami aplinkui, bet ir tada šios draugijos nariai nenorėjo pasiduoti, aiškindami, kad astronautai

skrenda aplinkui plokščią žemę, žiūrėdami į jos apvalius, kaip lėkštės, kraštus... Tai pabėgėliai nuo tiesos, kurie patys savo atstovaujamiems sąjūdžiams rašo mirties sprendimą.

Tačiau, esant atviriems naujųjų mokslų atskleidžiamoms tiesoms, reikia saugotis konfliktų su amžiniais principais. Lordui Baironui, kuris iš jaunystės vedė nedrausmingą gyvenimą, viena moteris pareiškė: "Neskelbk karo žmonijai. Tai neįmanoma. Kai buvau jauna, aš pati tai bandžiau. Nepasisekė." Kartą žinomas valstybininkas Disraeli sakė kalbą parlamente. Palietė kažkokį labai jautrų klausimą, kad iš parlamento narių kilo susierzinimo šauksmai, nebeleidusieji jam tęsti kalbos. Pabandęs kalbėti ir matydamas, kad negalės savo žodžio tęsti, sulaukęs minutėlės tylos, jis prabilo: "O ateis laikas, kada jūs išgirsite mane!"

Tad ir kažin kaip gali būti maištaujantis triukšmas aplinkui, o ateis diena, kai mes išgirsime ir išklausysime amžinųjų principų balsą. Daugelis žmonių tęsia dienas be prasmingo gyvenimo. Gamta mums teikia iškalbingų pavyzdžių, kaip gyviai, nebetarnaujantieji savo tikslui, nyksta. Taip buvo su milžiniškais dinosaurais. Išnyks kasdienybėje ir tie, kurie nesuvokia savo gyvenimo prasmės.

TIKĖJIMAS IR ASMENYBĖS KRIZĖ

Drew universiteto profesorius Carl Michalson prieš savo mirtį lėktuvo avarijoje yra parašęs knygą "Faith for Personal Crises". Čia jisai skaitytoją klausia: "Ar tu įsileidi Dievą į savo veikimą?" Ar mes ryžtamės daryti tai, ką Dievas mus, kaip krikščionis, yra pašaukęs daryti? Kitados Napoleonas savo karjeros pabaigoje, patirties pamokytas, pasakė: "Cezaris, Karolis Didysis ir aš kūrėme imperijas, remdamesi jėga, ir jos žuvo. Kristus savo karalystę parėmė meile, ir ji išlieka".

Nuoširdumo ir meilės labai reikia taip pat ir kasdieniniame šeimos gyvenime. E. Fitzgerald pasakoja, kaip vienas vyras buvo susibaręs su žmona. Iš ryto, eidamas į darbą,

jis pastebėjo, kad marškiniuose trūksta sagos. Paprašė žmoną įsiūti. Ši, dar paveikta ano susipykimo, sumurmėjo: "Gerai, bet kodėl vis prašai mane tokių dalykų taip nepatogiu laiku!" Vis dėlto sagą įsiuvo. Besirengiančiam išeiti vyrui ji dar pratarė: "Man reikėtų dar dešimt dolerių pirkiniams ši mėnesį". Vyras jai padavė tik penkis dolerius ir sumurmėjo: "Teturiu tik penkis; ir ką tu su tais pinigais vis darai!"

Visą dieną žmona galvojo apie šį įvykį. Nutarė baigti tuos ginčus. Dabar ji vėl surado marškinius, kuriuos kitą rytą vyras vilksis, ir tyčia išpiovė vieną sagą. Kai kitą rytą vyras pastebėjo, kad vėl trūksta sagos, ir paprašė įsiūti, ji atsiliepė, kad mielai tai padarysianti, nes jai malonu jam patarnauti. Greit įsiuvo, nunešė su šypsena veide ir dar vyrą paglamonėjo, įteikdama marškinius. Ir tada pridūrė: "Beje, reikėtų truputiuko pinigų namų reikmenims. Žinau, kaip sunkiai turi uždirbti, tad jeigu neturi, kaip nors apsieisime..." Vyras greit atsiliepė: "Turiu dešimkę, betgi dabar taip viskas brangu — ką tu už tą dešimkę nupirksi. Imk dvidešimt. Aš tiesiog nesuprantu, kaip mes išgyvename su tokiomis mažomis išlaidomis".

HEROIŠKA MIRTIS IŽIEBĖ UGNĮ JAUNOJO ŠIRDYJE

1912 m. balandžio 15 d. Atlante nuskeno *Titaniko* laivas. Laive buvo 2.200 keleivių. Kai paaikškėjo, kad visiems neužtenka vietos gelbėjimo valtyse, kilnios dvasios vyras Robert J. Bateman užleido savo vietą moterims ir vaikams. Mirčiai pasiliekančius laive jis suorganizavo giedoti religines giesmes. Atrodė, kad viskas, ko jis gyvenime buvo pasiekęs, nuskendo su juo. Bet taip nebuvo. Jo heroiškas išsižadėjimas palietė vieno jauno žmogaus širdį, kuris ryžosi paskirti savo gyvenimą Dievui ir artimui. Tai buvo Stanley Jones, kurio krikščioniška dvasia persunktų knygų žmonės išpirko pusketvirto milijono egzempliorių. Jos buvo išverstos į aštuoniolika kalbų. Savo autobiografijoje "A Song of Ascents" Stanley Jones išreiškia dėkingumą tam heroiškos

artimo meilės žmogui Bateman, kad jis atnešė jam didžiausius dvasios turtus. Yra sakoma, kad pasaulis dažniausiai nekenčia reformatorių, bet myli šventuosius, o dėl to, kad reformatoriai koncentruojasi į kitų nuodėmes, šventieji gi nugali sąvąsias.

ATITAIŠYMAS

Matyt, kad per prieškalėdinį skubėjimą spaustuvėje buvo sukeistos ar išleistos eilutės "Laiškų Lietuviams" gruodžio numerio dviejuose rašiniuose.

Straipsnyje "Ramybė ir gera valia" (362 psl.) paskutiniame skyrelyje trečioji eilutė per klaidą yra nukelta į trečią vietą nuo galo.

392 puslapyje pirmosios skilties dvyliktoji eilutė turi būti tokia: *prie atskirų žodžių ar prie blogai suprastų sakinių*.

Gal tai yra smulkmenos. Kituose laikraščiuose tokių dalykų pasitaiko gana dažnai. Čia tas klaidas atitaisydami, norime pabrėžti, kad per 21 metus Putnamo seselių spaustuvėje niekad nepasitaikė didesnių klaidų. Už tai spaustuvės personaliu esame nuoširdžiai dėkingi.

JAUNIMAS DABARTY IR ATEITY

("Laiškų Lietuviams" jaunimo konkurse premijuotas rašinys)

GABLIJA JUOZAPAVIČIŪTĖ

Being dissatisfied with society is the price
we pay for being free men and women.

Northrop Frye

Pažvelgus į konkursui duotą temą ir į klausimus, koks mūsų jaunimas yra dabar, ką jis vertina, ko siekia, kokia numatoma jo ateitis, tuoj peršasi atsakymas, kad mūsų jaunimas yra toks, kokiu jį padarė aplinka, tėvai, mokytojai. Argi jo vertybės nėra nustatytos kultūros, kurioje jis gyvena? Neseniai atlikta studija apie vaiko psichologiją pateikia tokią išvadą:

"Kūdikis gimsta kultūrinėje aplinkoje, sutvertas pagal savo rūšį, turįs galimybę pasisavinti viską, ko jį išmokys. Kultūrinė aplinka pradeda veikti, padarydama iš tos žalios medžiagos sau priimtina produktą. Ji moko individą to, ką jis gali ir ko negali, jam duoda normas ir nustato elgesio ribas — kur kas leidžiama, pageidaujama ir draudžiama. Išmoko kalbos, kurią jis naudos, nustato grožio, meno ir gėrio standartus. Jam parodo vaizdą kilnios asmenybės, kuria jis trokšta tapti (S. W. Bijou, D. M. Baer. Child Development, Vo. I, 1961, 86 psl.).

O Wilhelm Reich rašo (Charakteranalise, 1933, 12 psl.): "Kiekviena visuomeninė santvarka sukuria tuos tipus ir charakterius, kurie reikalingi jos išsilaikymui".

Tad iš visa to gal būtų gedima padaryti

išvadą, kad aplinka, kurioje šiandien gyvena mūsų jaunimas, jį taip yra paveikusi ir suformavusi, kad jis jau nieko negali pakeisti, kad jo pastangos bus tuščios, kad jo ateitis jau yra nulemta. Tiesa, kad aplinka kiekvienam daro didelę įtaką, bet taip pat nereikia užmiršti, kad žmogus turi laisvą valią ir gali aplinkai pasipriešinti.

Labai didelę įtaką tiek jaunimui, tiek ir senimui daro šių dienų reklama. Tačiau ir reklama daugiausia veikia ne individą, bet masės žmogų. Jaunimas, matydamas dabartinės santvarkos netobulumus ir trokšdamas laisvės, tą laisvę gali pasiekti ir gali susikurti geresnę ateitį, jeigu nepraras savo idealizmo, sugebės atsispirti aplinkai ir pasiryš plaukti prieš srovę.

Norėdami geriau suprasti, ko jaunimas dabar siekia, ką vertina ir kuo žavisi, galime nueiti pasivaikščioti bet kuriame didmiestyje po hipių kvartalus. Visur rasime taikos simbolius, plakatus ir posakius: "Karas baigėsi" ir "Taika yra čia pat, jei tik jos nori". Šitokie posakiai aiškiai išreiškia ne vien tik jų, bet ir viso jaunimo svajones ir siekimus. Jaunimas dabar nori laisvės, taikos, meilės ir tiesos visiems. Jie nenori

karo, nenori neteisybės, kurią mato aplink save klasių sistemoje. Nežinodami, kaip konstruktyviai pasireikšti, jie kelia riaušes ir, lyg maži vaikai, daužo langus, užima vyriausybės įstaigas, bet, nelaimėi įvykus, išsigąsta ir spokso, lyg verkšlenantis vaikutis, į tai, ką padarė. Čia ir įeina maža saujelė revoliucionierių, panaudodami tokius įvykius savo naudai. Keturis Kent universiteto studentus jau pavadino žygio kankiniais, kurie žuvo už revoliucionierių tikslus. Dabar jų vadai šaukte šaukia kovon, užuot naudojus tą pavyzdį sustabdyti be-reikalingoms riaušėms ir ieškojus kitų būdų savo tikslui siekti. Pavyzdžiui, kaip darė Harvardo studentai, eiti nuo durų prie durų ir prašyti žmones, kad rašytų senatoriams ir kitiems atitinkamiems asmenims laiškus. Jų tikslas yra informuoti žmones, sukelti susidomėjimą, kad visi Amerikos piliečiai pagalvotų, ką jie gali padaryti, kad ir jų mažas balselis būtų išgirstas.

Vis dėlto yra tiesos pasakyme, kad, jei negali prieš ką nors laimėti, tai prisijunk prie jo. Jeigu visuomenė neklauso tavo dalybos bei riksmo ir jeigu tavo tikslai geri ir visiems naudingi, tai prisijunk prie valdančios sistemos ir keisk ją iš vidaus, iš pagrindų, nepraradęs savo idealizmo. Šių dienų jaunimas turės perimti visuomenės vadų eiles. Užuot privertus universitetus užsidaryti dėl riaušių kėlimo, studentai turėtų studijuoti šiądieninę bendruomenės padėtį. Jie turi ruoštis didelei atsakomybei, kuri netrukus kris ant jų pečių. Grynos informacijos iš kelių knygų neužtenka – tai nėra mokslas. Švietimo ir mokslo tikslas turėtų būti išmokyti jaunuolį tapti atspariu ir sąmoningu savo gyvenamosios aplinkos nariu. Jis turi būti kritiškas. Šių dienų sistemoje nereikia užmiršti, kad kuo aukštesnis mokslas, kuo daugiau išsilavinęs žmogus, tuo daugiau įtakos turės žmonėms ir tos sistemos reformavimui.

Žmonės, bendrai paėmus, yra per daug patogiajai įsitaisę. Jie bijosi atsakomybės. Būdami pasyvūs, jie nemato, kad galima ką nors padaryti. Taip pat ir jaunimas, kuris yra veiklus, nėra pasiruošęs priimti

atsakomybės. Paul Tournier rašo: "Gyventi yra apsispręsti... Apgalvotai apsispręsdamas, žmogus susikuria savo gyvenimą... Pagrindinė mintis yra autonomija ir drąsa būti tuo, kuo esi, harmonijoje su savimi, atsikratyti kūdikiško priklausymo nuo kitų" (The Meaning of Persons, 200 psl.).

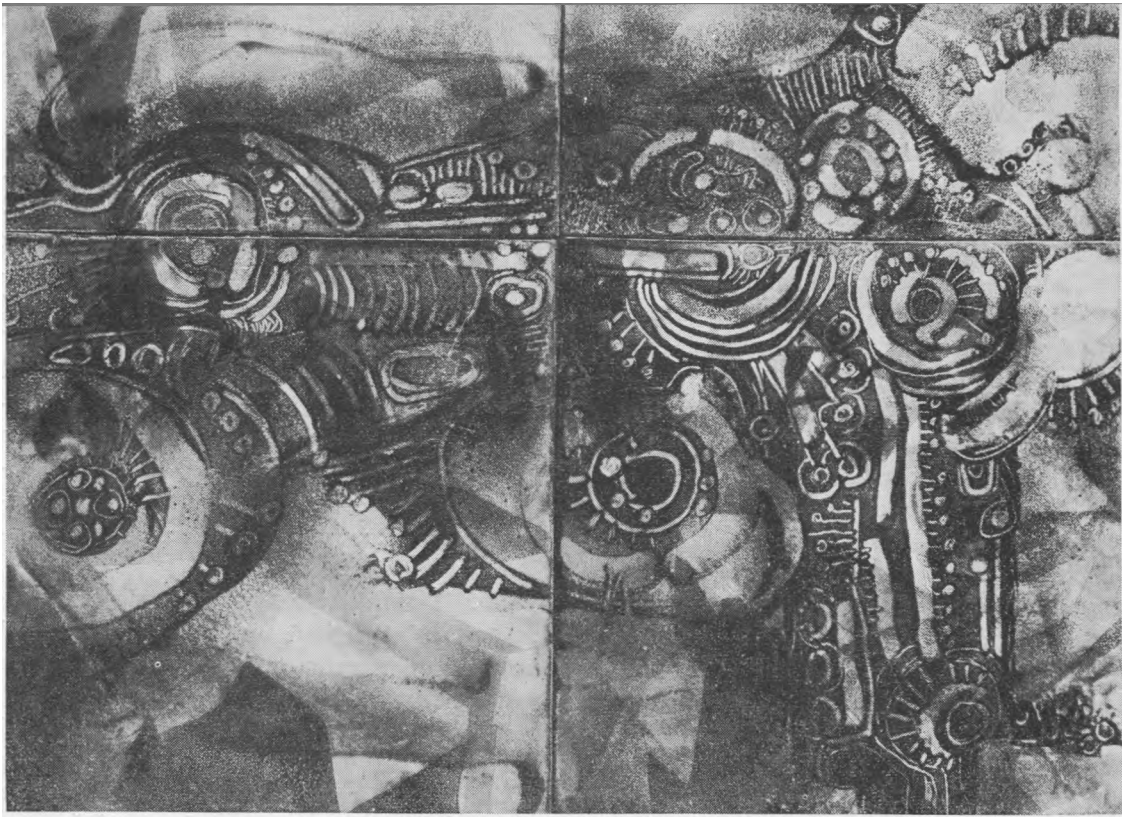
Veikimas prieš savo nusistatymus dėl to, kad esi silpnas, kad neišdrįsti priimti atsakomybės už savo sprendimus, yra tikro gyvenimo neigimas. Žmogus, kuris nori pabėgti nuo atsakomybės, vartodamas piliules ar ką kita, save apramina, bet problemos neišsprendžia.

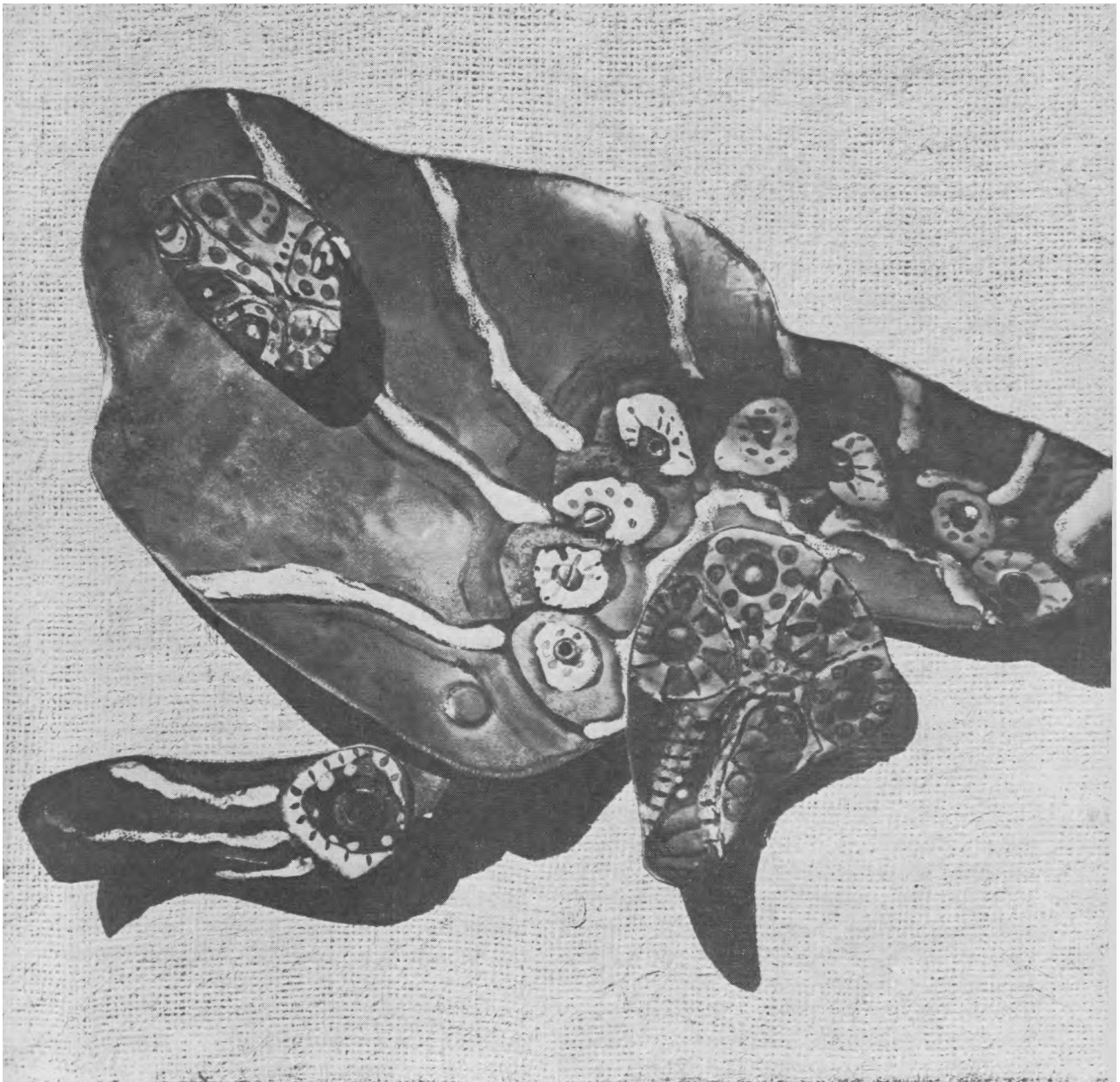
Kodėl dabar taip skelbiami visokie vaistai galvos skausmui sumažinti ar nuotakai pakelti? Šios pramonės tikslas kaip tik ir yra padaryti žmogų visiškai priklausantį, o ne savarankišką. Piliulė padeda išvengti bet kokio skausmo ir kovos. Pasidavimas reklamai yra atsisakymas teisės spręsti ir apsispręsti. Reklama, sprendama už žmogų, parodo visišką reklamuotojų nepasitikėjimą žmogumi. Teisingai psichiatras R. Trotot sako, kad "pagarba žmogui apima ir pagarbą jo teisei apsispręsti, nes tik laisvas, atsakomingas savęs išipareigojimas sukuria asmenybę" (Tournier, 202 psl.).

Individas, norėdamas išsilaikyti, turi gyventi visuomenėje. Jis nuo visuomenės priklauso, bet tai dar nereiškia, kad visuomenė turi viską nulemti. Jeigu jis išlaiko kritišką galvosena, jeigu jis bando suprasti visuomeninę santvarką, kurioje jis gyvena, jeigu jis sutinka priimti atsakomybę už save ir už kitus, jis gali pakeisti ir savo, ir visuomenės padėtį. Čia ir glūdi jaunuolio ateitis. Matydamas šiądieninę padėtį, jis trokšta laisvės, taikos, meilės ir teisingumo. Jis turi kovoti prieš tas jėgas, kurios lemia jo likimą, asmenybę ir individualumą. Reikia apsispręsti ir dirbti nepasiduodant.

Redakcijos pastaba

Šis straipsnis yra žymiai sutrumpintas. Išleistas gana ilgas autorės aiškinimas, kas yra socializacija. Redakcijos ir vertinimo komisijos nuomone, tiesioginiai tai nepriklauso konkurso temai.

Dailininkė GIEDRĖ ŽUMBAKIENĖ meno studijas baigė 1961 m. St. Xavier Kolegijoje, Čikagoje. Paskui dar gilino studijas Čikagos Meno Institute. Yra dėsciusi meną įvairiose Čikagos mokyklose. Nuo 1962 iki 1970 m. su savo kūriniais yra dalyvavusi devyniolikoje parodų. 1967 m. priimta į Čikagos Menininkų Sąjungą (Chicago Society of Artists). Čikagos Meno Insitutas jau nuo 1963 m. kasmet priima jos kūrinius savo galerijai (Sales and Rental Gallery). Giedrė yra bandžiusi įvairias meno šakas: tapyba, grafika, mozaika, kol pagaliau, atrodo, tvirtai apsisprendė už emali. Jos emalio tapyba pasižymi lakia fantazija, elegantiška kompozicija ir estetiškais spalvų deriniais. Šis "Laiškų Lietuviams" numeris iliustruotas jos emalio kūriniais.

MARIJA MONTESSORI, IŠKILIOJI ŠIO ŠIMTMEČIO AUKLĖTOJA-KŪRĖJA

D. PETRUTYTĖ

Pernai rugpjūčio 31 d. sukako 100 metų nuo žymiosios šio šimtmečio pedagogės Marijos Montessori gimtadienio. Manau, būtų reikalinga plačiau supažindinti ir mūsų lietuviškąją visuomenę su šia įžymia asmenybe.

Šiuo metu, kai pasaulis yra atsidūręs dideliame sąmyšyje, kai senosios dvasinės vertybės niekinamos, medžiaginės gėrybės beatodairiškai naikinamos, kai nužmogėjimas ir nihilistinė dvasia sklinda, tartum maras, pasaulyje ir kai baimė bei netikrumas darosi kasdieniniais padorių piliečių palydovais, tai Dr. Marijos Montessori darbas ir jos įsteigtasis auklėjimo sąjūdis pasirodo kaip šviesus kelrodis. Šiose skaudžiose dvasinio nuosmukio sutemose, jos plėtos filosofija ir psichologija, kuriomis yra grindžiamas jos auklėjimo metodas, iškyla kaip šviesus ir viltingas švyturys.

RYŽTAS NUGALI VISAS KLIŪTIS

Marija Montessori gimė Chiarvalle miestelyje, Ankonos provincijoje, Italijoje, 1870. 8. 31. Jos tėvas Aleksandras Montessori buvo kilęs iš aristokratų šeimos Bolonijoje. Jo žmona Renildė Stoppani buvo seserėčia italų filosofo ir mokslininko Antano Stoppani.

Marija savo vaikystę praleido Ankonoje. Jai einant dvyliktuosius metus, tėvai persikėlė į Romą, kad savo dukrelei lengviau galėtų suteikti mokslinį išsilavinimą.

Keturioliktaisiais savo amžiaus metais Marija parodė ypatingą susidomėjimą matematika ir buvo nutarusi studijuoti architektūrą. Tačiau tatai nebuvo taip lengvai pasiekiamas tikslas, nes reikėjo baigti realinę gimnaziją, į kurią tais laikais buvo primami tik berniukai. Tų laikų Italijos moteriai tebuvo prieinama tik mokytojos profesija.

Šitoji tvirtabūdė mergaitė, pakankamai prisiziūrėjusi į savo mokytojas, griežtai nusprendė niekada netapti mokytoja. Jos supratimu, tai buvo bergždžias, atstumias ir nedėkingas darbas – tai vaikų kankinimas, verčiant juos "kalti" viską, o ypač žymiųjų žmonių biografijas. Jai pačiai tai nebuvo sunkus dalykas, nes ji turėjo ypatingai gerą atmintį, bet visa savo esybe šlykštėjosi vidutinių gabumų vaikų vargais ir nuolatiniais jų nepasisekimais.

Vargais negalais jai pavyksta patekti berniukų gimnazijon, kurią ji ne tik sėkmingai baigė, bet visuose mokslo dalykuose pralenkė berniukus. Jai buvo išduotas aukščiausio laipsnio pagyrimo lapas.

kur, šalia puikiausiai įvertintų jos matematinų gabumų, ypatingai buvo pabrėžta nuostabi jos dvasinė kultūra: valingumas, ištvėringumas, paklusnumas, pagarba nuostatams ir tvarkai.

Marija buvo laikoma tam tikra prasme "išbrovėle" į berniukų gimnaziją ir, kaip mergaitei, jai buvo pritaikinti visai skirtingi nuostatai, kurie pareikalavo iš jos didelės savitvardos.

Pamokų metu klasėje ji privalėjo sėdėti atskirai kampe, veidu į sieną. Jai buvo griežtai uždrausta atsigrįžti į klasę. Tikrai iš šono tebuvo įmanoma sekti paaiškinimus lentoje ir akiai klausytis mokytojų aiškinimų. Pertraukas ji turėjo praleisti nuošaliaje kambarėlyje, į kurį kiekvieną kartą buvo mokytojo palydima, o prie jo durų sėdėdavo sargas.

Paskutiniaisiais gimnazijos lankymo metais jos dėmesys vis labiau ėmė krypti į biologiją. Baigusi gimnaziją, ji pakeitė savo nusistatymą, nutardama studijuoti mediciną. Nuo pat jaunų dienų joje ruseno gilus troškimas, greičiausiai motinos įkvėptas, gyventi ne savo malonumui, bet kitų gerovei ir laimei, o ypač apleistųjų ir nelaimingųjų. Jos įsitikinimu, asmenišką pasitenkinimą ir dvasinį džiaugsmą turėjo gimti iš darbų, kurie lengvins kenčiančiųjų dvasinį bei fizinį skurdą. To meto Italijoje skurdo ir vargo tikrai buvo apstu.

MONTESSORI ATIDARO UNIVERSITETO DURIS MOTERIMS

Nutarusi studijuoti mediciną, Marija vėl susiduria su nepaprastomis kliūtimis. Medicinos fakulteto durys moterims aklinau uždarytos. Viešoji opinija užkietėjusi savo pažiūrose ir nusistatyme. Iki Montessori niekam nebuvo atėję į galvą, kad medicinos šventovės slenkstį galėtų peržengti moteris. Todėl jaunutei Marijai tenka įtempti visas dvasines ir fizines jėgas, kad pralaužtų tą plieninį žiedą.

Pirmiausia Marijos pašaukimui griežtai pasipriešino jos tėvas, būdamas tvirtai įsitikinęs, kad jo dukra, pasirinkdama gydy-

tojos profesiją, užtraukia gėdą ne tik sau, bet ir visai jo garbingai šeimai. Tėvo rūstybė dėl "palaidūniško" dukros elgesio teatlyžo tik jai baigus medicinos studijas, kai Romos u-tas už jos ypatingus mokslinius darbus medicinos ir chirurgijos srityse suteikė jai net dvigubą daktaro laipsnį – iš medicinos ir chirurgijos.

Visa Romos diduomenė, išgirdusi apie Marijos M. dedamas pastangas patekti į medicinos fakultetą, buvo tiesiog siaubo apimta. Kilmingosios moterys, pamaldžiai sudėjusios rankas, išgąstingai kartojo: "Ar tai jaunai, padoriai mergaitei lankyti tokią mokyklą?!"

Tik Marijos motina Renildė nepasibaisėjo dukros pasirinktąja profesija. Ji ne tik nepasmerkė savo dukros, bet tvirtai tikėjo, kad Marija pasirinko tikrąjį kelią, kuriuo eidama, galės padaryti daug gero žmonėms. Iki savo mirties Renildė išliko ištikiama savo dukros padėjėja ir jos idėjų nuosirdi gerbėja.

Marija savo ruožtu labai vertino ir brangino savo tėvus už jų švelnią meilę, lydėjusią ją nuo pat kūdikystės dienų, ir už gilių bei kilnių idėjų iskiepijamą jos širdyje. Marijos pagarba ir meilė tėvams aiškiai atsispindi iš įrašo pirmajame jos veikalė "Pedagogical Anthropology", kurį ji parašė, būdama Romos u-to Antropologijos katedros profesorė. Štai šios dedikacijos angliškas vertimas iš italų kalbos: "To my mother Renilde STOPPANI and my father Alessandro MONTESSORI on the occasion of the 45th Anniversary of their unclouded union, I dedicate this book. Fruit of the Spirit of Love and Contentment with which they have inspired me".

Marijos studijų dienos u-te buvo nepaprastai sunkios, pareikalavusios didžiausio nervų įtempimo ir geležinės ištvėmės. Pirmiausia, studentai vyrai į ją žiūrėjo su neslepia panieka, surasdami apščią progų ją įskaudinti. Antra, nors jai ir buvo leista peržengti medicinos f-to slenkstį, tai reišia – jai buvo leista kartu su vyrais studentais klausyti tik paskaitų. Tačiau ji neturėjo teisės dalyvauti kartu su vyrais prak-

tiškuose darbuose, anatomijos laboratorijose, lavonų skrodimo darbuose. Visa tai ji turėjo atlikti viena ir naktimis, kada vyrai studentai miegojo arba bent ilsėjosi.

Begalinės energijos, nepalaužiamo ryžto ir stiprios valios dėka Marija įstengė nugalėti visus baisumus ir nežmoniškumus jos atžvilgiu. Visos kliūtys ne tik nepalaužė jos nusistatymo tapti gydytoja, bet vis labiau ją stiprino ir grūdino. 1894 m., būdama 24 m. amž., Marija Montessori tapo pirmoji moteris gydytoja Italijoje. Ji savo pasiryžimu ir išstverme pralaužė kietų prietarų sieną, atverdama medicinos f-to duris moterims.

NENORMALIEJI VAIKAI PARODO KELIĄ

Marija M. tuojau buvo paskirta asistente Psichiatrinėje klinikoje prie Romos u-to. Čia ji susidūrė su idiotais vaikais, į kuriuos ji ėmė kreipti ypatingą dėmesį. Kuo daugiau ji juos stebėjo, tuo labiau jai ryškėjo, kad jų problemų sprendimas labiau priklauso pedagogikai, o ne medicinai.

Pagaliau jai pasisekė įtikinti u-to vadovybę ir Švietimo Ministerį, kad įsteigtų atsilikusiems vaikams specialią įstaigą (scuola ortophrenica). Tokia įstaiga buvo įsteigta 1899 m., ir Dr. Marija M. buvo paskirta jos vedėja. Šitoje įstaigoje ji išdirbo dvejus metus, atlikdama mokslinius tyrinėjimus ir panaudodama dviejų prancūzų gydytojų: G. Itard'o ir E. Seguino jau sėkmingai naudotus auklėjimo metodus su atsilikusiais ir nenormaliais vaikais. Kuo labiau Dr. Montessori gilinosi į šių nelaimingųjų vaikų problemas, tuo labiau jai ryškėjo, kad šitie vaikai iš tikrųjų ne tiek yra reikalingi mediciniško gydymo, kiek specialaus auklėjimo ir lavinimo.

Sumanioje ir stropioje Dr. Montessori priežiūroje nepaprastai žemas šių "nurašytųjų" vaikų protinis pajėgumas išsivystė iki stebėtinai aukšto lygio. Didelė jų dalis viešuosiuose egzaminuose pasirodė net pranašesni už sveikuosius ir normaliuosius vaikus.

Šis didis laimėjimas, žadais jaunai daktarei garbę ir materialinę gerbūvį, neap-

svaigino jos ir neužtemdė žvalaus jos proto. Dr. Montessori žvelgė į šį įvykį giliomis mokslininkės - tyrinėtojos akimis, neprskirdama sau ypatingų nuopelnų. Nuolankumas buvo pats ryškiausias jos asmenybės bruožas. Štai kaip ji pati apibūdino savo neeilinį pasisekimą: "Tuo tarpu, kai visi stebėjosi manųjų idiotų pažangumu, aš ieškojau priežasčių, kurios nusmukdė sveikųjų ir normalių vaikų protinį pajėgumą?"

Po ilgų ir gilių svarstymų Dr. Montessori įsitikino, kad jos sėkmės esminė priežastis yra ne kas kita, o panaudoti skirtingi auklėjimo principai ir priemonės. Nuo to momento ši mintis nebepaliko jos ramybės, vis labiau stiprindama jos įsitikinimą, kad, pritaikius panašius auklėjimo metodus normaliesiems vaikams, jų protinis pajėgumas, atsipalaidavęs nuo dresūrinių varžtų, imtų kilti ir pažangėti.

Šios idėjos vedama, Dr. Montessori atsikako gydytojos praktikos, pasišvėsdama normalių vaikų auklėjimui. Pirmiausia ji nuodugniai išstudijuoja eksperimentinę psichologiją ir tuometinius mokymo metodus, ypatingą dėmesį kreipdama į vaiko psichologiją.

1907 m. ji atidaro pirmuosius "Vaikų Namelius" Romoje varguomenės vaikams nuo 3-7 m. amž. Tai pirmoji psichologinių ir pedagoginių tyrinėjimų mokslinė laboratorija. Joje buvo įvykdytos vaiko sielotyros studijos, davusios pradžią naujam vaiko psichologijos mokslui. Dr. Montessori, pasinaudodama laisvo vaiko paruoštoje aplinkoje natūraliomis apraiškomis bei reakcijomis, sukūrė naują auklėjimo metodą ir sistemą – tai Montessori Metodas.

Greitu laiku, visame pasaulyje pasklido garsas apie nuostabius vaiko sielos reiškinius, pasirodančius "Vaikų Namelių" aplinkoje. Iš visų pasaulio kraštų ėmė vykti mokytojai, įvairūs auklėtojai, kad savo akimis pamatytų tuos nuostabiuosius vaikus, kurie mokėsi niekieno neverčiami, buvo drausmingi ir paklusnūs, darbštūs ir socialūs, kurių elgesiui tvarkyti nereikėjo nei bausmių, nei pagyrimų.

Skryrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S. J.

BRŪKŠNELIO VARTOJIMAS

Mūsų redaktoriai ir laikraštininkai, nusižiūrėję į svetimąją spaudą, dažnai vartoja brūkšnelį ten, kur jo visai nereikia, pvz: a) *tik-ka, šiaip-taip, šen-ten, kur-kas, norint-nenorint, vargais-negalais* (turi būti: *tik ka, šiaip taip, šen ten, kur kas, norint nenorint, vargais negalais*); b) *prieš-katalikinis, ne-amerikinis, dvi-partinis* (turi būti: *prieškatalikinis, neamerikinis, dvipartinis*); c) *vice-prezidentas, pan-slavizmas, prof-sajunga, Polit-Biuras, A-bomba* (turi būti: *viceprezidentas, paslavizmas, profsajunga, politbiuras, atominė bomba*). Bet brūkšneliai paprastai dedami šiuose prieviksniuose: *kur-ne-kur, vos-ne-vos*.

Dabar mūsų bendrinėje kalboje brūkšnelis vartojamas ir kitais atvejais, pvz.: 1. jungiant dvi to paties asmens pavardės lytis: *Krėvė - Mickevičius, Putinas - Mykolatiūs, Brazytė - Bindokienė, Jankutė - Užubalienė*; 2. jungiant du glaudžiai siejamus, bet visai savo sąvokos talpa vienas į antrą neįeinančius žodžius: *lietuvių-lenkų* santykiai, *teologijos-filosofijos* fakultetas ir kt. Čia brūkšnelis kartais padeda išvengti dviprasmiškumo. Sakysime, *teologijos-filosofijos* fakultetas būtų toks, kuris skirtas teologijai ir filosofijai, bet ne *teologijos filosofijai*, kaip galėtume suprasti, jeigu rašytume be brūkšnelio (*teologijos filosofijos* fakultetas).

Čia dar galima priminti, kad brūkšnelis rašomas ir vietoj išleistos žodžio dalies, žodį trumpinant, pvz. priesaga *-ykla* (plg. *mokykla*), *skautai.-ės*) bet ne *skautai-ės*, kaip nevykusiai parašoma, praleidus kablelį). (Plg. dr. P. Jonikas. "Gimtojo žodžio baruose", 53 ir 54 psl.).

KAI KURIŲ VEIKSMAŽODINIŲ BŪDVARDŽIŲ VARTOJIMAS

Kalbose ir spaudoje tenka išgirsti ar skaityti sakinių, kuriuose veiksmažodinis būdvardis *vedinas* vartojamas kaip neveikiamasis dalyvis, pvz.: *Tėvynės meilės vedini* (—*vedami*), *mūsų laisvės kovotojai nepabūgo nei kančios, nei mirties. Artimo meilės vedini* (—*vadami*), *nugalėsime visas kliūtis*.

Liaudies kalboje (žemaičių tarmėje) šios rūšies būdvardžiai *vedinas, nešinas, vežinas, geninas, varinas, velkinas* vartojami ne su kilmininku, bet su vadinamuoju draugės įnagininku, pvz.: *Ūkininkas, veršiuku vedinas, ėjo į turgų. Atėjo kaimynė vaiku nešina. Eina piemu žąsimis geninas*. Šitie pavyzdžiai rodo, kad žodžiai *vedinas, nešinas, geninas* neturi neveikiamojo dalyvio prasmės, nes iš minėtų pavyzdžių aišku, kad *ūkininkas vedasi veršiuką, kaimynė neša vaiką, piemu gena žąsis*. Šie žodžiai eina su draugės įnagininku (*veršiuku vedi-*

nas – su veršiuku, vaiku nešina – su vaiku, žąsimis geninas – su žąsimis). Bendrinėje kalboje reikėtų laikytis šios vartosenos.

ATMINTINAI IR MINTINAI

Pirmiau visuomet mūsų tėvai sakydavo: *Vaikas jau atmintinai poterius išmoko; Gaidys užsimerkęs gieda, nes atmintinai moka.* Tačiau nepriklausomybės laikais mokytojai, matyt, paveikti kažkokio nugirsto "filosofavimo", pradėjo mokiniams aiškinti, jog esą negera sakyti *atmintinai*, reikią sakyti *mintinai*. Tai buvo tikras nesusipratimas. *Atmintinai* reiškia iš *atminties*, pvz.: *Vaikas atmintinai eilėrašį pasakė; Kalbėtojas atmintinai prakalbą išdrožė. Mintinai* visai ką kita reiškia, pvz.: *Viščiuką mintinai numynė; Jis tą mįslę mintinai minė ir atminė.* Taigi, *mintinai* yra kilęs iš veiksmažodžių *minti* (*numinti*) arba *minti* (*atminti, atspėti*). Tad *mintinai* reiškia visai ką kita, negu *atmintinai*.

AR GALIMA SAKYTI "PERGALĖ TAPO PASIEKTA"?

Ar teisingi yra tokie sakiniai: *Lietuviai narsiai kovojo, ir pergalė tapo pasiekta; Mokinys tapo pagirtas už savo darbštumą?* Ne, jie nėra teisingi. Reikia sakyti: *Lietuviai narsiai kovojo, ir pergalė buvo pasiekta; Mokinys buvo pagirtas už savo darbštumą.* Juk *tapti* reiškia *darytis kuo, virsti*, pvz.: *Jis tapo labai geru mokiniu; Mano draugas tapo lignoniu.*

Sudurtinių laikų daryba su veiksmažodžiu *tapti* bendrinei kalbai nėra teiktina. Tokias klaidas visuomet taisydavo J. Jablonskis, jas taiso ir kiti kalbininkai. Sudurtiniai laikai sudaromi iš veiksmažodžio *būti* ir atitinkamų dalyvių.

ATSILIEPIA SVEIKATAI AR Į SVEIKATĄ?

Kai veiksmažodis *atsiliepti* reiškia *atsakyti*, tai vartojamas su prielinksniu *į*, bet kai jis reiškia *turėti įtaką* (kenkti ar padėti), tai vartojamas su naudininku. Pavyzdžiai: *Jis į mano laišką neatsiliepė (neatsakė); Atsiliepk į jo prašymą.* Bet: *Girtuokliavimas*

atsiliepia (kenkia) sveikatai; Kelių kalbų mokėjimas teigiamai atsiliepia žmogaus smegenų išsivystymui.

KAINUOTI IR KAINOTI

Žodis *kainuoti* yra ne visai taisyklingai sudarytas iš žodžio *kaina* (plg. *vaga* – *vagoti*, *rasa* – *rasoti*, *puta* – *putoti*, *ašara* – *ašaroti* ir kt.), ir todėl lietuvių kalbos mokytojai paprastai šį žodį taisydavo į *kainoti*. Tačiau šis taisymas vis dėlto nepriėjo, ir šiandien visi teikiausia: *Kiek kainuoja (ne kainoja!) sviestas, sūris, batai?* Atrodo, kad čia turėjo įtakos skolinys *kaštuoti* ir kai kurios panašios darybos išimtys: *dūda* – *dūduoti*, *daina* – *dainuoti*, *šukos* – *šukuoti* ir kt. Todėl tarp šių išimčių paliktinas mūsų bendrinėje kalboje ir žodis *kainuoti*.

Kainoti dabar paprastai vartojamas kita reikšme – *nustatyti kainą, įvertinti*, pvz.: *Kiek kainoji šitą namą? Neįkainojamas mūsų laisvės kovotojų heroizmas. Mes turime perkainoti savo dvasines vertybes. Dabar yra labai nukainotos (t. y. nuvertintos) kai kurios prekės.*

SKAUDA GALVĄ AR SKAUDA GALVA?

Mūsų liaudies kalboje su veiksmažodžiais *skaudėti, sopėti, mausti, niežėti* vartojamas ir vardininkas, ir galininkas: *Man galva skauda ir Man galvą skauda; Jam nugara niežti ir Jam nugarą niežti.* Kuris pasakymas teiktinesnis bendrinei kalbai? Nors žemaičiai labiau linkę vartoti vardininko linksnį, bet Lietuvoje plačiau vartojamas galininkas, tad ir Jablonskis bendrinei kalbai teikė vartoti veiksmažodį su galininku. Tad yra geriau sakyti: *Man skauda galvą; Jam niežti nugarą.*

KAIP GERIAUSIA VERSTI "GENERATION GAP"?

Laikraščiuose tenka pastebėti įvairių šio išsireiškimo vertimų: *plyšys tarp kartų, praraja tarp kartų* arba *tarp generacijų* ir t. t. Prof. A. Salys pataria čia sakyti *kartų atotrūkis*.

Skyrių tvarko DANUTĖ BINDOKIENĖ

ESTRADINĖS DAINOS IR MUZIKOS KONKURSAS

Konkursas pavadintas "Vilniaus bokštų" vardu ir vyksta jau eilę metų sostinėje. Į jį suvažiuoja dainininkai ir kompozitoriai iš įvairių Lietuvos miestų. Ateityje numatoma kviesti ir kaimynus latvius bei estus. Pirmąją vietą 1970 m. laimėjo jauna dainininkė Nijolė Tallat-Kelpšaitė. Konkursui buvo atsiųstos 35 lietuvių kompozitorių estradinės muzikos dainos.

(Kult. Barai, Nr. 5, 1970)

"GINTARINĖ PORA" KAUNE

Kasmetiniai pramoginių šokių konkursai vyksta Kaime. 1970-tų m. konkurse dalyvavo 20 porų iš aštuonių pasaulio kraštų, įskaitant net japonų šokėjus. Konkursas vyko dvi dienas. Klasikinių pramoginių šokių grupėje pirmą vietą laimėjo vokiečių pora iš Hamburgo, II-ją — kauniečiai Jūratė ir Česlovas Norvaišos, III-je vietoje buvo japonai. Lietuvių dalyvavo trys poros, visos iš Kauno, kurios laimėjo prizus, bet nė vienos pirmosios vietos.

(Kult. Barai Nr. 6, 1970)

DAINUOJANČIOS "LIEPAITĖS"

Kai įvairiose Europos ir Amerikos vietose sėkmingai veikia jaunų berniukų chorai, Lietuvoje yra suorganizuotas apie pustrėčio šimto mergaičių (maždaug iki 15 m. amž.)

choras, pavadintas "Liepaitėmis", kuriam vadovauja chorvedžiai Liucija Palinauskaitė ir Petras Vailionis. Choras šiemet atžymi penkerių gyvavimo metų sukaktį. Jo koncertai susilaukia didelio dėmesio lietuviškoje visuomenėje. "Liepaitės" dainuoja ne tik paprastas, vaikiškas dainas, bet taip pat klasikinius veikalus, kaip pvz. S. Moniuškos Mišios g-moll, Verdi kūrinys, V. d'Indy ir t. t. Choras yra dainavęs su pilnu simfoniniu orkestru ir neseniai atlikęs, specialiai "Liepaitėms" sukurtą, V. Budrevičiaus kantatą "Daina gimtajai žemei" (K. Lukėno žodžiai).

(Kultūros Barai, Nr. 5, 1970)

EILINĮ LIETUVĮ TEBESPAUDZIA KASDIENINĖS BĖDOS...

Jeigu sostinėje Vilniuje, Kaune ir kituose didesniuose Lietuvos miestuose lietuviai visomis išgalėmis stengiasi pasiekti įvairių kultūrinių laimėjimų net ir labai nepalankiose, okupanto varžomose, sąlygose, paprastam, eiliniam lietuviui sunku išbristi iš visokių kasdieninių bėdų. Čia paduosime kelias ištraukas iš laiškų, rašytų paskutinių dviejų mėn. laikotarpyje "Tiesos" redakcijai:

— Skaudi nelaimė ištiko mūsų šeimą — mirė motina. Norėdami ją gražiai palaidoti, susidūrėm su dideliais sunkumais. Nė vienoje parduotuvėje nerandame tinkamos

medžiagos drabužiams ir reikalingų batų...

— Klaipėdos notarinė kontora įsikūrusi miesto užkampyje. Pastatėlis suiręs, kiemas virtęs vandenynu, o viduje taip ankšta, nėra nė kur apsisukti. Kontora turi kopijavimo mašiną, bet ji dėžėje supakuota, nes nėra atskiro kambario. Įstaigoje lankosi daugybė žmonių, o nėra nė pagrindinių patogumų ar privatumo...

— Praėjusių metų pabaigoje įsivedėm elektrą. Praėjus 9 mėn., elektrą be jokių priežasčių išjungė. Kreipėmės į Rokiškio elektros tinklų viršininką, į tarybinio ūkio direktorių, bet nieko nepadėjo. Dabar mūsų radijo aparatai ir televizoriai ilsisi, o mokiniai ruošia pamokas prie aprūkusių lemputė...

— Jau treji metai gyvename naujame Dainavos rajone, tačiau jį pasiekti — tikri kryžiaus keliai. Dėl baisiausio purvo ne visur gali pravažiuoti ir autobusai. Ypač kenčia tie, kurie toli gyvena. Naujų statybų arti nėra, tai kas kliudo miesto statybininkams sutvarkyti gatves?

TRŪKSTA NET AKMENŲ

"Akmuo Lietuvoje (rašo Tiesa Nr. 274) tampa vis brangesne, tiesiog deficitine statybine medžiaga. Daugelyje respublikos rajonų akmenų jau trūksta, nes baigiami išvalyti visi laukai". Melioratoriai, sausindami laukus, yra įpareigoti iš sausinamų plotų kruopščiai išrinkti akmenis, sukrauti juos į krūvas, kad būtų galima pavartoti statybai. Per 1970 metus buvo nustatyta realizuoti apie 300 tūkstančių kubinių metrų akmens, ir "Tiesa" skaudžiai baro melioratorius, kad "ši norma toli gražu neišpildyta, ir akmenų rinkimas vykdomas labai neapsukriai.

PIRMASIS NACIONALINIS PARKAS

Pirmasis Lietuvoje nacionalinis parkas atidarytas Ginučių apylinkėse, Ignalinos rajone, Rytų Aukštaitijoje. Šiame krašte gausu miškų, ežerų ir šiaip gamta labai graži. Ateityje numatoma parkui suteikti ir etnografinį turinį, atkuriant senąsias lietuviškas sodybas su visais įrankiais, padar-

gais, baldais, atmosfera. Taip pat bus parvaizduota medžioklės, žuvininkystės, bitininkystės amatai, kuriais vertėsi šio krašto gyventojai.

(Kultūros Barai, Nr. 7, 1970)

KRAŠTOTYROS PARODA

Trečioje kraštotyros darbų parodoje šiais metais dalyvavo keturiasdešimt dviejų rajonų ir šešių miestų atstovai iš visos Lietuvos. Buvo suvežta įvairios kraštotyros medžiagos, kurią daugiausia sutelkę mokytojai. Pažymėtini kai kurie vertingi darbai: V. Statkevičiaus ir A. Baublienės (Šilalė) vietovardžių rinkinys ir aprašas; N. Liutkienės liaudies kraičio pavyzdžiai; A. Žilinio (Antalieptė) darbas "Po ežerų kraštą"; J. Tarvydo darbas "Vakarų žemaičių liaudies medicina" ir kt. Viso buvo skirtos 42 premijos.

(Kultūros Barai Nr. 7, 1970)

JUOSTŲ LOBYNAS

Naujas "Lietuvių liaudies meno" tomas apie juostas išleistas Vilniuje 1969 m. pabaigoje. Leidinį paruošė muziejininkė Akvilė Mikėnaitė ir dailininkas J. Balčikonis. Jame, be išsamaus straipsnio, supažindinančio su lietuvių liaudies juostų audimo istorija, yra pateikta 390 iliustracijų; kai kurios spalvotos.

(Kultūros Barai, Nr. 3, 1970)

KĄ DARYTI SU VAIKAIS, NEKALBANČIAIS LIETUVIŠKAI?

Dirbdama su jaunimu, jau kelinti metai pastebiu, kad vaikai į organizacijas ir lietuviškas mokyklas ateina iš namų, vis silpniau ir silpniau mokėdami lietuviškai. Kai kurie visiškai lietuviškai nekalba, bet tėvai vis tiek juos veža į organizacijas ir mokyklas, labai naiviai manydami, kad ten per kelias valandas juos išmokys lietuviškai. Ypač lietuvių kalbos nemokėjimas pasireiškia tose vietovėse, kur yra mažiau lietuvių ir lietuviškos veiklos, kur abu tėvai dirba. Mančiau, kad dabar į mūsų organizacijas ateina apie 20% vaikų, beveik nemokančių lietuviškai. Atrodo, kad metai iš metų ši problema didės. Tad ką daryti?

Kiekvienas sveikai galvojęs žmogus turi sutikti, kad vienintelė vieta išmokti tėvų kalbos yra šeima. Mokyklos ir organizacijos yra tik pagalbinės priemonės. Bet ne visi tėvai sugeba išmokyti vaikus lietuviškai. Kai kurie jaučiasi pralaimėję. Jiems jau nusibodo visą laiką kartoti: "Kalbėk lietuviškai!" Tad daugiau jau to nebekartoja ir su vaikais kalba angliškai.

Tad mokytojams ir organizacijų vadovams dabar kyla tokie sunkiai išsprendžiami klausimai: "Ką mes su tokiais, lietuviškai nemokančiais, vaikais darysim? Ar jų į organizacijas ir mokyklas nepriimsim ir nuo lietuvių bendruomenės juos visai nurašysim? Ar su jais pradėsime mokyklose ir organizacijų susirinkimuose kalbėtis ang-

liškai? Ar kas galvoja parašyti specialių vadovėlių tokiam jaunimui? Ar mes ruošiamės ateičiai?"

Mums išėivijoje kiekvienas lietuvis yra svarbus, ypač turime saugoti ir gelbėti jaunimą. Čia mūsų pastangos turi būti pirmiausia nukreiptos į tėvus. Reikia stengtis juo iššamoninti, kad tik šeimoje, kalbantis su vaikais lietuviškai nuo pat mažens, galima juos išmokyti gražiai lietuviškai kalbėti. Tačiau kaip nors turime gelbėti ir tą jaunimą, kuris, dažniausiai dėl tėvų kaltės, jau lietuviškai nebekalba. Atstumti tą jaunimą nuo lietuviškos veiklos mes neturime teisės. Vis dėlto turime pripažinti, kad yra nemaža tokių lietuvių, kurie savo širdyje yra labai lietuviški, nors ir nemoka savo tėvų kalbos. Kaip juos išlaikyti mūsų bendruomenėje? Labai lauktume mūsų visuomenininkų pasisakymų šiuo kebliu, bet labai svarbiu klausimu. Ar apie tai galvoja Švietimo Taryba? Ar kas nors šioje srityje yra daroma?

Labai susirūpinusi LM

Gerbiamoji Ponia,

Jūsų iškeltas klausimas tikrai labai aktualus. Jau ne kartą teko spaudoje matyti, kad ne visi mūsų visuomenininkai vienodai žiūri į tėvų kalbos mokėjimą. Kai kurie sako, kad kalba neesminis dalykas, daug svarbiau dvasia, nusistatymas, įsitikinimas.

Jie pateikia ir pavyzdžių, kur tėvų kalbos visai nemokąs lietuvių kilmės pilietis vienu ar kitu atveju daug padėjęs lietuviškam reikalui. Kiti tai visiškai neigia, sakydami, kad kalba yra pagrindinis dalykas; jeigu nekalbi lietuviškai, tu nesi lietuvis, iš tavęs lietuvybei nėra jokios naudos.

Tiesa visuomet yra viduryje, tad jos reikia ieškoti kur nors tarp šių dviejų kraštutinių nuomonių. Negalima neigti, kad kalba yra vienas pagrindinių tautybės išlaikymo veiksnių, bet reikia taip pat sutikti, kad pasitaiko ir tokių lietuviškos kilmės žmonių, kurie visiškai nemoka lietuviškai, bet supranta, kad jie yra lietuviai, jie sielojasi lietuviškais reikalais ir, kiek gali, stengiasi savo broliams padėti. Žinoma, tai yra išimtis. Tokių išimčių mes turėjome ir tebeturime. Mes jais didžiuojamės, bet vis tiek turime pripažinti, kad išimtis lieka išimtimi, ji nėra taisyklė. Tokios išimtis paprastai yra laikinės. Tėvas ar motina gal šiai išimčiai priklausys, lietuviškais reikalais domėsis, bet jų vaikai gal jau visiškai apie tai negalvos. Tad išimtimis remtis mes negalime, turime stengtis, kad išliktų gyva lietuvių kalba išeivijoje. Jeigu išeivijoje lietuvių kalba išnyks, tai netrukus išnyks ir tos retos išimties.

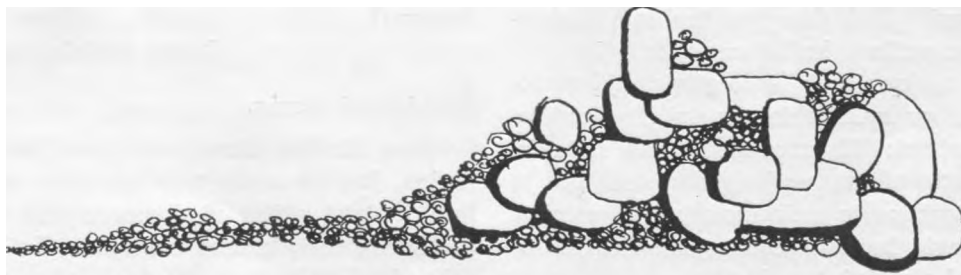
Labai teisingai Jūs, Ponia, galvojate, kad vienintelė ir pati pirmoji lietuvių kalbos mokykla yra šeima. Tad jeigu vaikai nekalba lietuviškai, reikia kaltinti tik šeimą. Nors Jūs rašote, kad sunkiau vaikus išmokyti lietuviškai mažesnėse vietovėse, kur vaikai neturi draugų, bet ir čia yra labai daug iš-

imčių. Teko pažinti daug šeimų, gyvenančių visiškoje diasporoje, kur nėra jokios kitos lietuviškos šeimos, o vaikai labai gražiai kalbėjo lietuviškai, nes šeimoje buvo su jais kalbama tik lietuviškai. Deja, teko pažinti ir tokių šeimų, kurios gyvena lietuviškiausiose kolonijose, kurių tėvai yra patriotai, veikėjai, visuomenininkai, o vaikai tik vieną kitą lietuvišką žodį šiaip taip sušvebeldžiuoja. Tad buvo, yra ir bus neginčijama tiesa, kad čia *viskas priklauso tik nuo tėvų*.

Na, bet kas bebūtų kaltas, vis tiek nemokančio lietuviškai jaunimo turime, tad ką su juo daryti? Ar organizacijos ir lietuviškosios mokyklos juos turi priimti, ar atstumti? Klausimas yra sunkus, bet reikia kaip nors jį spręsti. Tokius vaikus priimti į organizacijas bei mokyklas ir tada ten vartoti tik anglų kalbą — būtų nesąmonė. Juos atstumti — lietuvybei būtų žala. Tad reikėtų mokyklose organizuoti jiems atskiras klases, o organizacijose — atskiras grupes. Su jais pradžioje, be abejo, reikėtų kalbėti angliškai, bet pamažu stengtis pereiti prie lietuvių kalbos.

Šiam tikslui iki šiol teturime vieną, bet labai gerą kelių lituanistų paruoštą vadovėlį "Introduction to Modern Lithuanian". Žinoma, reikėtų ir daugiau paprastesnių vadovėlių. Reikėtų atitinkamiems organams tuo susirūpinti, nes kiekvienas nutrupėjimas nuo mūsų mažutės lietuvių bendruomenės yra labai skaudus.

Redakcija

KADA VISKAS BUVO KAIP PASAKOJ .

NIJOLĖ JANKUTĖ

Malonu susitikti seniai matytą pažįstamą ir stebėt, kokius brūkšnius įrašė laikas ne tik į jo veidą, bet ir į širdį. Kas jį džiugina, kas gaudina dabar? Ar jo mintys kito su bėgančiais metais? Ar pasikeitė jis, ar liko tas pats?

Šį kartą tas senas pažįstamas – Česlovas Grincevičius, po ilgų metų kūrybinės tylos, sugrįžęs pas mus su nauja knyga – "Geroji vasara". Taip jau yra su rašytojais, kad knygos daugiau pasako apie jus pačius, negu jų veidai. Todėl, vartydamas "Gerosios vasaros" lapus, matai, kad Česlovas Grincevičius yra tas pats "neįtikėtinų istorijų" lyriškas pasakotojas, kurį girdėjome 1953 m. "Vidurnakčio vargonų" gaudeisy.

"Geroji vasara", pavadinta mozaikiniu romanu, ir yra vienos vasaros iškarpa iš "anų laikų" studento gyvenimo. Kaip ir anksčiau, taip dabar, "ano meto" Lietuva autoriui yra neišsemiamas kūrybinis šaltinis, todėl "Geroji vasara" yra Lietuvos gamtos, Lietuvos bažnytkaimio ir lietuviškojo žemdirbio gyvenimo aidas. Perėjęs per jautrią autoriaus širdį ir lyrišką žodį, tas aidas atskamba pas mus be jokių disonansų, tyras, švelnus ir nostalgiškas. Tai aidas tų laikų, kada vagystė ar naminės vavyimas per savo darbo "aparaturą" buvo

didieji kaimo bendruomenės nusikaltimai, o mugės ir klojimo vaidinimai – didžiosios pramogos.

Nors tie laikai dabar rodosi tolimesni, negu ką tik pasiektas mėnulis, tačiau praeitis visada sulaukia gražiausių sentimentų, ypač jei ji primenama su džiaugsmu, šiltu humoru ir meile kasdienių istorijų kasdieniškam herojui.

Česlovas Grincevičius "Gerąją vasarą" ne tik parašė, bet ir išgyveno, dar kartą išsiilgusiai grįždamas į pirmojo Nepriklausomybės dešimtmečio Lietuvą; dar kartą paviešėdamas pas atvirus, kaip delnas, ir gerutėlius kaimo žmones, dar kartą draugiškai išklausydamas jų rūpesčių ir švelniai šyptelėdamas iš jų naivumo. Autoriaus jautrumas savųjų personažų santykiams, rūpesčiams ir net pokštams "Gerajai vasarai" teikia daug šilumos. Autorius moka surasti džiaugsmo net ir paprastutėje bažnytkaimio kasdienybėje ir nepretenzingu humoru nuspalvint kiekvieną šios romantiškos mozaikos plytelę. Čia šypsaisi, klausydamas lentpiovių pokalbio, prunkšteli saujon per altaristos Bekočiaus pamokslą ir jau garsiai nusijuoki, kai Andrius rašo bobutės diktuojamą laišką ar šnekasi su miestuko žydėliais.

Trumpas nuotaikingas sakiny, artima ir gili pažintis su to meto smulkiųjų miestelių bei kaimiečių kalba, papročiais darbais, pramogomis ir siekimais knygai teikia autentiškumo.

Pasitaikiusius nelygumus, kaip vienur kitur į veikėjų lūpas sudėtas nunešiotas gražbylystes ("ūkis pakils, suklestės", "džiaugiuos, kad tavyje atgimė tėviškės pasiilgimas", "pasikartojantys vakaro stebuklai") arba pasakotus - perpasakotus ir nebejuokingus anekdotus ("mano vaikai ir tavo vaikai mūsų vaikus muša"), išperka autoriaus meilė "anos Lietuvos" kasdieniam, nors ir gerokai suidelizuotam, žmogui. Įdomu, kaip ir su koku jausmu autorius aprašytų mus, kasdieniškus dabarties lietuvius iševijoj? Tačiau lengviau įsivaizduoti John O'Hara rašantį apie saulė-

lydžius ir beržynus, negu Č. Grincevičių – apie šiuos laikus.

"Geroji vasara" skaitytojams, ypač vyresniesiems, bus knyga, kurioje lyg gintare išalę amžinai gyvens nesugražinamų dienų atminimai. Pagaliau argi visos knygos turi būti rašomos tik jaunimui ir taikomos tik jaunimo skoniui? Juk mūsų senimas, nuvargintas namais netapusių didmiesčių, tikrai yra vertas poilsio anų gerųjų vasarų, anų šviesiųjų šiaurės vakarų atšvaitose, kada "viskas buvo, kaip pasakoj..."

Česlovas Grincevičius, GEROJI VASARA. Ap-lankas dail. Nijolės Vedegytės-Palubinskienės. Spaudė DRAUGO spaustuvė, 1970 m. Kaina \$5.00

NAUJA ALGIMANTO KEZIO KNYGA

BRUNO MARKAITIS, S. J.

"I fled Him, down the nights and down the days" – nauja Kezio fotografijų knyga. Ji skirtinga tuo, kad Tėvas Kezys savo fotografijoms pasirinko specialų tekstą, būtent, anglų poeto Francis Thompson'o autobiografinę poemą, vardu "The Hound of Heaven". Joje autorius aprašo savo odiseją gyvenimo klystkeliais (manoma, kad jis buvo ne tik stikliuko mėgėjas, bet ir narkotikų vartotojas) ir nuolatinius bandymus taisyti, iki pagaliau atranda dvasinę atramą kryžiuje. Poema parašyta pereinam šimtmetį, bet idėjos tebėra šviežios ir aktualios.

Šios knygos idėja, atrodo, gimė Baltimores Ecumedia televizijos programoje "Man on the Move". Jos vedėjas kun. Kazimieras Pugevičius buvo pakvietęs Algimantą Kezį savo fotografijomis iliustruoti Thompson'o poemą minėtoje programoje. Vėliau kilo mintis televizijos programos medžiagą pritaikyti spaudai ir išleisti ją atskira knyga.

Kezio naujoji knyga skirtinga dar ir tuo, kad "The Hound of Heaven" pagrindinis veikėjas yra pats autorius Thompson, o fotografijose svarbiausias vaidmuo teko moteriai – šiuo atveju Genovaitei Kolytaitei - Niemiros, dešimtį metų kalėjusiai Vorkutos koncentracijos stovyklose. Kai knyga buvo ruošiamą, ji lankė savo gimines Amerikoje.

"Šios moters veidas buvo įdomus tuo", sako Algimantas Kezys, "kad jame atsispindėjo išgyventa kančia bei siaubingų dienų prisiminimas. Tad ir apsistočiau prie jos kaip pagrindinės knygos veikėjos, kuri pasektų savo veido išraiška Thompson'o eilių mintis bei pergyvenimus. Tokiu būdu, knyga "I fled Him, down the nights and down the days" yra ne vien vaizdų komentaras didžiajam poeto Thompson'o kūrinui, bet ir kuklus paminklas mūsų Sibiro tremtiniam, kurių praeities kančia ir vargai dar vis atsispindi veido bruožuose, žvilgsny bei ašarose".

Klausantis įvairių pastabų bei komentarų apie Algimantą Kežį ir jo kūrybą, atrodo, kad jis, kaip ir bene kiekvienas didesnio masto kūrėjas, retai yra suprantamas saviškių. Todėl nenuostabu, kad jo bendraboliai, greičiausiai, turi patį kukliausią ir ribočiausią supratimą, kas jis yra, kokį kelią jis yra nuėjęs, kiek darbų nuveikęs, kiek širdžių grožiui ir gėriui atvėręs.

Kezys yra dabartinės civilizacijos vaikas, civilizacijos, kurią dominuoja televizija, fotografija, filmas. Jis jau seniai paklausė Leono XIII žodžių, pasakytų kunigams: "Išeikite iš zakristijų į gyvenimą". Atrodo, kad jo pasirinktas kelias ir būdas dalintis su kitu žmogumi krikščioniškomis vertybėmis kaip tik ir pabrėžia dažnai pamirštamą faktą, kad mes negimstame kunigais, bet žmonėmis. Ir jei pasirenkame kunigystę, tai ji turi tapti ne tik mūsų viso gyvenimo, bet ir kitų viso gyvenimo formuojančia tikrove, plačiausiai ir giliausiai siekiančiu veiksmu. Kiekvienas bandymas apriboti kunigystę ir per ją krikščioniškų vertybių įtaką yra žalingas ir pačiai kunigystei, ir gyvenimui, ir žmonėms.

Todėl kunigas, kaip fotografas, rašytojas, poetas, kompozitorius, žurnalistas, gydytojas, advokatas, net politikas, gali duoti tai specialiai gyvenimo sričiai dimensiją, kurio pasaulietis gali ir neturėti. Iš šio pasakymo nenorime daryti taisyklės. Bet jei kiekvienam krikščioniui taikomi evangelijos žodžiai — "Jūs esate žemės druska ir pasaulio šviesa" — tai jie ypatingai taikomi kunigui ir jo turimiems talentams. Mat, ir kunigas turi reikštis kaip pilnutinis žmogus. Maža rasime atvejų, kur talento užkasimas būtų kam nors išėjęs į naudą.

Kaip vienas iš tų, kurie turėjo daugiau ir artimesnių progų stebėti Algimanto Kežio kūrybinį vystymąsi, aš džiaugiuosi jo nuveiktais darbais, jo nuolat gyva vaizduote ir vizija, jo naujais planais, jo kantriu ir ištvermingu darbu.

Nuoširdžiai sveikintinas jis ir su šia knyga. Tikiuosi, kad ji bus populiari. Estetiškai ji galėjo būti patrauklesnė. Bet čia jau leidėjų dalykas. Tėvas Algimantas Kezys,

kaip kunigas, kaip lietuvis ir kaip žmogus, liudija, jog prasmingos kūrybinės pastangos, ypač šioje civilizacijoje, prabyla į žmogų suprantamiausia kalba, atveria dvasią gėriui, o širdį — grožiui.

"*I fled Him, down the nights and down the days*". Loyola University Press, Chicago. Kaina: \$3.35.

PUPOS PASAKA

ZITA SODEIKIENĖ

Naujai išleistos knygos lietuvių visuomenėje yra gana dažnas reiškinys. Gal būt, geriausios ir vertingiausios pasitaiko suaugusiųjų kategorijoje. Labiausiai apleista mūsų visuomenės dalis yra vaikai, tik ne knygų kiekiu, bet kokybe. Retai kada vaikams skirti leidiniai pasiekia aukštą kūrybinį lygį, dažniausiai jie būna tik vidutiniški.

Koks buvo malonumas paimti į rankas šiais metais išleistą knygą vaikams — "Pupos pasaką"! Tai kūrybiškai vertingas, paprastu grožiu spindintis leidinys, išleistas Augių šeimos pastangomis paminėti dail. Pauliaus Augiaus mirties dešimtmečiui.

Leidinyje didelio formato, kietų viršelių, su daugeliu spalvotų iliustracijų. Tekstas stambus ir neperkrautas naudojamas erdviuose puslapiuose. "Pupos pasaka" yra liaudies pasaka, lengvai skaitoma, vaizdinga. Dail. Pauliaus Augiaus iliustracijos yra taip įtašios ir pasakos medžiaga, kad sunku net nutarti, ar piešiniai iliustruoja pasaką, ar pasaka iliustruoja piešinius. Dailininkas turėjo nepaprastai didelį sugebėjimą ir norą paversti liaudies pasakas vaizdiniais kūriniiais.

Iliustracijos nėra nei abstrakčios, nei visiškai realios, gan ornamentuotos, spalvingos ir savo paprastumu bei atvirumu primenančios vaikiškus piešinius. Minimalus liaudies motyvų naudojimas kartu su kaimo paprastumu iliustracijoms duoda labai lietuvišką charakterį, ne paviršutinišką, bet tikrai giliai išgyventą.

"Pupos pasaka" yra tikra lietuviška knyga, labiau iliustracijomis negu žodžiais perduodanti žavią ir atvirą Lietuvos kaimo dvasią. Nė viena lietuvių šeima neturėtų likti be šios knygos. Tai puiki dovana lietuvių visuomenės svarbiausiajai daliai – vaikams.

Pupos pasaka. Išleido Augių šeima 1970 m. Tiražas 1000 egz. Spaudė Saleziečių spaustuvė Romoje. Kaina 4 dol. Galima gauti pas platintojus.

ATSIUSTA PAMINĖTI

Anatolijus Kairys. **DU BROLIUKAI.** Trijų veikslių pasaka. Įdomus eiliuotas vaidinimas vaikams. Išleido Amerikos Lietuvių Vaiko Ugdymo Draugija 1970 m. Viršelis, iliustracijos ir užsklandos dailininko Juozo Kiburo. Nuotraukos: Lietuvių Foto Archyvo, V. Noreikos, Z. Degučio, M. Nagio, J. Slaboko. Didelis formatas, 78 psl., kaina nepažymėta.

Danguolė Sadūnaitė. **LAIŠKAI DIEVUI.** Eilėraščiai. Išleido Ateitis 1970 m. Viršelis Nijolės Vedegytės - Palubinskienės. 72 psl., kaina 2 dol.

Jurgis Gliuda. **AITVARAI IR GIRIA.** Romanas. Laisvosios Lietuvos Knygos leidyklos leidinys nr. 1. Viršelis dail. A. Rūkštelės. Mecečiai: Ona ir Valerijonas Šimkai. 256 psl., kaina nepažymėta.

20 METŲ SU KAMUOLIU. Čikagos Lituanicos 20 metų sukakčiai paminėti leidinys. Redagavo Edvardas Šulaitis. Nuotraukos: Romo Burneikio, Edvardo Šulaičio, Zigmo Degučio ir kitų.

NAUJOJI VILTIS. Politikos ir kultūros žurnalas. 1970 m., nr. 1. Leidžia Lietuvių Studentų Tautininkų Korporacija Neo-Lithuania ir Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga. Redakcinė Kolegija: dr. Jonas Balys (pirm.), Aleksas Laikūnas ir dr. Bronius Nemickas. Redakcijos adresas: 1105 Chiswell Lane, Silver Spring, Md. 20901. Administracija: 7150 S. Spaulding Ave., Chicago, Ill. 60629. Prenumerata 4 dol. metams (už du numeriu).

SIENINIS KASDIEN NUPLĖŠIAMAS KALENDORIUS 1971 m., išleistas Nidos Knygų Klubo Anglijoje. Kaina 3.50 dol., nariams – 2.50 dol.

NAUJA LITERATŪROS PLOKŠTELĖ

– Kalėdų šventėms "Lietuvių Dienų" leidykla (4364 Sunset Blvd., Hollywood, Ca. 90029) išleido poezijos ir prozos plokštelę, kurioje savo kūrinius skaito keturi populiariaji literatūros vakarų dalyviai: Pulgis Andriušis, Bernardas Brazdžionis, Antanas Gustaitis ir Stasys Santvaras. Plokštelė pavadinta "Keturi autoriai – poezija ir proza".

Kartais nusiskundžiama, kad literatūrinės plokštelės esančios nuobodžios; šioje plokštelėje autoriai įvairūs, visi skaito labai charakteringai ir imponuojančiai: Andriušis savo kaimo fragmentą skaito graudžiai lyriškai, Brazdžionis – liūdnei patetiškai, Gustaitis – ironiškai, su šelmiška šypsena. Be to, įtarpai yra paįvairinti Juliaus Gaidelio originaliais įskambinimais.

Plokštelės aplanką puikiai paruošė pasižymėjęs grafikas, šios srities meistras dail. Alfonsas Docius.

Plokštelė ilgo grojimo, tinka Stereo ir Mono aparatams. Kaina \$5.

KOMUNIJOS DALINIMO BŪDAI

Po II Vatikano suvažiavimo pamaldose atsirado įvairių pakeitimų. Vieni jų yra praktiški, kiti – ne. Pakeitimų yra ir komunijos dalinime. Dabar jau daugelyje katalikų bažnyčių komunija yra priimama stovint. Vienur stovima eilėje, kitur virtinėje – vienas už kito. Ar toks komunijos dalinimas yra praktiškas? Tiesa, nebereikia atsiklaupyti, bet, kai stovima virtinėje, kunigas turi sugaišti iki vienas komunijos priėmėjas nueina, o kitas ateina. Dabar, kai trūksta kunigų, laikas yra brangus. Kai žmonės primdavo komuniją klūpėdami, jie visi būdavo beveik lygūs. Jie pakeldavo galvas ir atidarydavo burnas. Kunigui buvo labai patogu įdėti į burną komuniją. Dabar aukštesnio ūgio asmenys galvos negali kelti, bet turi palenkti, kad kunigas pasiektų, įdėti komuniją. Čia yra pavojus, kad ostija gali iš burnos iškristi.

Dabar kai kur komuniją dalina pasauliečiai. Tai dar galėtų būti pateisinama kur nors Pietų Amerikoje ar Afrikoje, kur labai trūksta kunigų, bet JAV kunigų užtenka. Jeigu jau kunigams būtinais reikia pagelbininkų, tai galėtų pagelbėti vienuolės, nes jos, kaip ir kunigai, nėra pasaulietės. Jeigu dar ir dabar Bažnyčia skelbia, kad vienuolinis luomas yra aukštesnis už moterystę, tai ir komuniją dalinti turėtų pirmenybę vienuoliai broliukai ir vienuolės, o ne vedusieji vyrai. Jeigu gyvenime 99% moterų paruošia žemiškuosius valgius, tai dėl ko jos – vienuolės negalėtų pateikti dvasiško valgio – dalinti komunijos?

Berods, dabar popiežius kai kur leidžia, kad norintiems komunija būtų dedama ne į burną, bet ant delno ("Laivas", 1970. IX. 5). Argi kunigas turėtų kiekvieną paklausti, kaip jis nori priimti komuniją? O koks nors vaikas gal įsidės komuniją į kišenę ir parsineš namo. Ar ne prie kraštutinumų einama?

Kai kurie kunigai per mišias, priėmę komuniją, susikaupia, sudedami rankas ant krūtinės, prie smakro ir pan. Ar tas susikaupimas yra privalomas? Kai kurie kunigai tokiais atvejais rankas sudeda ir laiko prie nosies, lyg maži vaikai, kalbėdami poterius. Bet tai yra labai neestetiška. Juk po to susikaupimo kunigas dalina komuniją. Bažnyčioje yra įvairaus jautrumo žmonių. Kai kuriems gali labai nepatikti, kad kunigas dalina komuniją tais pirštais, kurie, būdami ilgesnį laiką prie nosies, buvo sudrėkinti kvapu.

Kai kurie lietuviai katalikai pasauliečiai dabar leidžia savo biuletenius, nes esą dvasiškių redaguojamuose laikraščiuose neišdrįstama pasisakyti prieš įsibrovusius į katalikų apeigas netikslumus. Ar tokie biuleteniai pasieks savo tikslą? Katalikai privalo klausyti savo dvasiinės vadovybės, nors jos sprendimai ir nebūtu tikslūs. Tiesa, netikslūs sprendimai labai numuša žmonių religingumą, bet išeiti prieš savo religijos vadovus taip pat netikslu. J. J.

Gerbiamasis,

Savo laiške iškelėte nemaža įdomių minčių. Reikia pripažinti, kad visai teisingai nurodėte kai kuriuos nesklandumus, bet kurgi

tu nesklandumų nėra? Tik reikia neužmiršti, kad pagarbą žmogus gali išreikšti ne tik klūpėdamas, bet ir stovėdamas. Jeigu žmonės gražiai eilėmis eina stati priimti komunijos, tai čia nieko blogo nėra, gal būt, taip dar gražiau ir išpūdingiau. Žinoma, čia yra skonio reikalas. Savo laiško pabaigoje labai teisingai pastebėjote, kad katalikai privalo klausyti savo dvasinės vadovybės, nors jiems ir nepatiktų kai kurie jos sprendimai.

Katalikai, kaip ir Jūs šiame laiške, gali išreikšti savo nuomonę, bet reikia smerkti tuos privačius biuletenius, kur kiršinami žmonės prieš dabartinę Bažnyčios santvarką, kur niekinamos gimtąja kalba laikomos mišios, kur sakoma, kad didžiausia Bažnyčios nelaimė buvo II Vatikano susirinkimas, kad paskutinis geras popiežius buvęs Pijus XI, o po jo jau visi kiti eina blogais keliais. Tokie biuleteniai, leidžiami katalikų vardu, gali daug daugiau žalos padaryti, negu aiškūs bedieviški leidiniai.

Kai kurie dabar mano, kad gali nuo Bažnyčios atskilti dalis tikinčiųjų. Tikimės, kad taip neįvyks, bet jeigu įvyktų, tai gal ne toks didelis pavojus atskilti nuo Bažnyčios yra "progresyviams", kiek "konservatoriams", kurie užsispyrusiai laikosi visa to, kas buvo prieš II Vatikano susirinkimą, niekina to susirinkimo nutarimus bei popiežių potvarkius, laikydami save daugiau išmanančiais už popiežių ir viso pasaulio vyskupus bei teologus. Savo nuomonės jie stengiasi paremti ne Šv. Raštu ir Tradicija, bet privačiais, Bažnyčios nepatvirtintais, apsi-reiškimais.

Redakcija

DAR APIE "VIVOS PLANGO"

Negaliu atsidžiaugti Jūsų drašiu "Vivos plango" (spalio mėn. numeryje). Gaila, kad

mūsų veikėjų tarpe tiek maža drašulių, kur purvadrebiamiems drįstų pasakyti ne. Mat, bijoma "susitepti" ir kad koks rėksnys nepasakytų: ir tu toks pat.

A. Salys

APIE RUGSĖJO MĖN. NUMERĮ

Rugsėjo mėn. numeryje aprašytame simpoziume toji ponija gal per toli nuėjo, kritikuodama pamokslininkus. Juk į bažnyčią einame ne vien dėl pamokslų. Svarbiausia yra mišios. Kiekvienas kunigas skelbia Dievo žodį, tik vienas yra iškalbingesnis, o kitas ne. Nors pamokslininkai mūsų lietuviškose bažnyčiose ir ne taip iškalbingi būtų, vis tiek turėtume lankyti lietuviškas bažnyčias, nes jei nelankysime, jos iš mūsų bus atimtos.

Nepatinka man ir tas modernusis menas. Nors sesuo Mercedes sako, kad jis teikia vidinį pasitenkinimą, bet aš to pasitenkinimo nejaučiu. Man atrodo, kad kaip visur, taip ir mene dabar yra neribota laisvė, be jokių taisyklių.

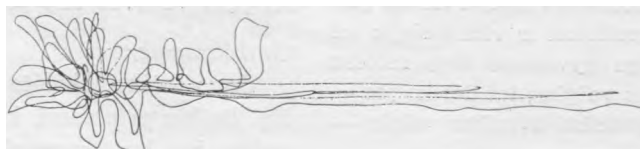
Ona Šumskis

SKAUTYBĖ TINKA VISIEMS

Rugsėjo mėn. "Laiškų Lietuviams" numeryje buvo straipsnis, vardu "Šeima lietuviškojo gyvenimo kelyje". Kalbant apie jaunimo organizacijas, buvo pastebėta simpoziume dalyvavusiųjų nuomonė, kad skautų organizacija geriausiai tinkanti vaikams, o ateitininkų — jaunimui ir vyresniesiems.

Labai teisinga yra pastaba, kad ideologinė skautybės pusė kartais nustelbia netinkami vadovai; tai aš pati jaunystėje išgyvenau, to ir šiandien dar netrūksta. Tačiau tai nepaneigia skautybės tinkamumo visoms amžiaus grupėms. Vadovai, kurie nesupranta skautybės esmės, neturėtų to darbo imtis. Reikėtų turėti drąsos juos padėti "į savo vietą", o ne priimti, lyg kokią būtinybę, ir tuo pačiu nustumti į šalį tą magišką jėgą, kurią skautybė gali turėti ne tik jaunimui, bet ir suaugusiam žmogui. Nuo kada meilė Dievui, tėvynei ir artimui priklauso tik vaikams?

Nijolė

Demonstracijos Čikagoje prieš Simo Kudirkos išdavikus ir kankintojus.

PAŽVELGUS Į PRAĖJUSIUS METUS ir pagalvojus, kuo jie mums buvo ypatingi, tuoj visu ryškumu prieš akis atsistoja paskutiniai tų metų įvykiai. Netekome didžio patrioto prel. Mykolo Krupavičiaus, kuriam Lietuva už daug ką bus visuomet dėkinga, bet ypač už žemės reformą. Dar greitai neužmiršime trijų mūsų tautiečių tragiško veržimosi į laisvę: Bražinskų ir Simo Kudirkos. Kai Bražinskai, pasitikėdami turkų humaniškumu, gali laukti visiškos laisvės, tai Simo Kudirkos maldaujančios rankos tiesimas į laisvės gerbimu besididžiuojančią Ameriką buvo žiauriai atstumtas. Simas Kudirka tapo nauju mūsų tautos kankiniu. Kaip Vinco Kudirkos ir kitų anų laikų veikėjų aukomis buvo pasiekta Lietuvos laisvė, nors jiems ta laisvė ir neteko džiaugtis, taip ir kraujo auka pasibaigęs Simo Kudirkos laisvės siekimas tiek visame pasaulyje išgarsino Lietuvos vardą ir jos laisvės troškimą, ko tikriausiai dar nepadarė nė vienas kitas dabartinis mūsų veikėjas ar kokia nors lietuviškos veiklos institucija. Amerikai šis įvykis buvo didelė dėmė. Visas pasaulis pamatė, kad dar daug čia yra grubios politinės ignoracijos, o gal ir blogavališko tarnavimo pasikėsintojams į jos ir kitų tautų laisvę. Amerika turėtų apie tai rimtai pagalvoti ir suprasti, kad doleris — tai dar ne viskas. Štai kaip apie tai rašo poetė Ada Karvelytė savo eilėraštyje, vardu "Išduotam broliui":

AMERIKA, AMERIKA!
TAI TAVO LAISVĖS STATULA BALTOJI
ŠIANDIEN GĖDINGAI DANGSTOSI AKIS.
IR ŠVYTURIO LIEPSNA,
DAR NESENIAM LIGI ŽVAIGŽDŽIŲ LIEPSNOJUS,
DAUGIAU Į DANGŲ NEBEKILS.

AMERIKA, AMERIKA!
NEKALTAS MŪSŲ BROLIO SIMO KRAUJAS
APTAŠKĖ TAVO VEIDĄ IR RANKAS.
JO PASKUTINĮ LAISVĖS ŠAUKSMĄ
ILGAI KARTOS PASAULIS
IR MŪS VARGUOLĖ APSIVERKUS LIETUVA.

AMERIKA, AMERIKA!
PABUSKI IS LETARGO!
ŠALIE DIDINGA, MELUI NENULENK GALVOS!
TU NESKUBĖK PARDUOTI LAISVĖS UŽ NELAISVĘ
IR KANKINIO GYVOS ŽAIZDOS
TU NEISKEISKI Į KRAJUOTĄ AUKSĄ.

AMERIKA, AMERIKA, PABUSKI!

“LAIŠKU LIETUVIAMS” STRAIPSNIO KONKURSAS

Skelbiame konkursą parašyti “Laiškų Lietuviams” žurnalui tinkamą straipsnį. Straipsnis turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir, idėjus autoriaus pavardę bei adresą užklijuotame vokelyje, atsiustas redakcijai iki 1971 m. vasario mėn. 16 dienos. Konkurse gali dalyvauti visi — ir vyresnieji, ir jaunimas. Skiriamos keturios premijos: I — 100 dol., II — 75 dol., III — 50 dol., IV — 25 dol.

Premijų mecenatai: Vincas Kuliešius ir Stefanija Rudokienė.

Konkursui parinktos šios temos:

1. Ko aš laikiu iš religijos?
2. Ar mūsų moralė kyla, ar smunka?
3. Kas mūsų spaudoje girtina ir kas peiktina?
4. Dabartinio mūsų jaunimo charakteristika.
5. Antrajam Jaunimo Kongresui ruošiantis:
 - a. Kongreso programa, jos lygis ir kokio amžiaus jaunimui taikoma.
 - b. Koks turėtų būti pagrindinis kongreso aspektas: akademinis, kultūrinis, socialinis, politinis?
 - c. Kaip sudominti jaunimą kongresu, kokios turėtų būti paskaitų temos, kokio pobūdžio linksmoji dalis?

Kiekvienas konkurso dalyvis gali rašyti kelias temas ir laimėti kelias premijas. Konkursui atsiųsti straipsniai tampa redakcijos nuosavybe. Nepremijuoti ir nespausdinti straipsniai bus gražinami. Premijos bus įteiktos “L. L.” metiniame parengime 1971 m. kovo mėn. 27 d. Jaunimo Centre. Meninę programą atliks solistė Gina Čapkauskienė ir mūsų jaunieji poetai bei rašytojai. Konkursą vertinimo komisija: Ramunė Kviklytė, Juozas Masilionis, kun. Antanas Nockūnas, MIC, Aldona Šimaitienė ir Jonas Šoliūnas.

DĖKOJAME “LAIŠKU LIETUVIAMS” RĖMĖJAMS

50 **dol.** aukoko Saulius Laurinaitis (Ohio).

20 **dol.** aukoko Br. Macianskis (Chicago).

10 **dol.** aukoko B. Lukoshius (Montreal).

Po 5 dol. — dr. V. Šaulys, S. Daukienė, E. Matutis, kun. J. Velutis, dr. V. Rėklis, F. Tallat-Kelpša, dr. I. Kuras, kun. A. Stanevičius, B. Konauka, J. Jagėla, V. Kupcikevičius, B. Aras, A. Ptašinskas, A. Gylienė, R. Pikūnas, A. Kurliandskas, J. Leiberls, J. Mališka, V. Bubrevičius, S. Jaseliūnas, A. Drasutavičius.

Po 3 dol. — B. Juodėnas, J. Leščinskas, V. Katarskis.

Po 2 dol. — V. Kačinskas, B. Jankauskas, S. Leipus, G. Biskis, S. Matutis, D. Jurcys, J. Paronis, A. Kašuba, B. Lukas, O. Dambrauskas.

ATNAUJINKITE PRENUMERATĄ

Labai nuoširdžiai prašome visus gerbiamuosius skaitytojus nedelsiant atnaujinti prenumeratą. Norėdami jums tai palengvinti, su šiuo numeriu siunčiame specialius vokelius.